

Навчання організаторів
діяльності у дружніх для
дітей просторах в умовах
гуманітарної кризи

Psychosocial Centre

International Federation
of Red Cross and Red Crescent Societies

Funded by
the European Union

World Vision

Навчання організаторів діяльності у дружніх для дітей просторах в умовах гуманітарної кризи

IFRC Reference Centre for Psychosocial Support
C/O Danish Red Cross Blegdamsvej 27
2100 Copenhagen O
Данія
www.pscentre.org
psychosocial.centre@ifrc.org

World Vision International
Executive Office
1 Roundwood Avenue Stockley Park
Uxbridge, Middlesex UB11 1FG,
Великобританія
www.wvi.org

Інструментарій щодо дружніх для дітей просторів в умовах гуманітарної кризи був розроблений World Vision International та Довідкового центру психосоціальної підтримки IFRC.

Інструментарій щодо дружніх для дітей просторів в умовах гуманітарної кризи включає:

- Перелік заходів щодо дружніх для дітей просторів в умовах гуманітарної кризи
- Оперативні рекомендації щодо дружніх для дітей просторів в умовах гуманітарної кризи
- Навчання для впроваджувачів дружніх до дітей просторів в умовах гуманітарної кризи
- Навчання організаторів діяльності для дружніх для дітей просторів в умовах гуманітарної кризи

Автори: Пол Стівенсон і Крістін Міхаліді

Рецензенти: Джой Чунг, Гурвіндер Сінгх, Еа Сюзанна Акаша, Луїза Юул Хансен і Клер Бек

Ця робота була підтримана World Vision США та World Vision Австралія. Посібник був перевірений в реальних умовах World Vision Сомалі.

Фото на першій сторінці: © 2018 World Vision, фото Неоли Д'Соуза

ISBN: 978-87-92490-65-0

Запропоноване цитування: World Vision International and Довідковий центр психосоціальної підтримки IFRC, Копенгаген, 2019

Авторські права: Довідковий центр психосоціальної підтримки IFRC, 2019

Будь ласка, зверніться до Довідкового центру психосоціальної підтримки IFRC, якщо ви хочете перекласти, або адаптувати будь-яку частину Інструментарію щодо дружніх для дітей просторів в умовах гуманітарної кризи. Ми очікуємо ваші коментарі, пропозиції та відгуки за адресою: psychosocial.centre@ifrc.org

Навчальний посібник по організації заходів у дружніх для дітей просторах

Зміст

Вступ до посібника	5
Розклад на 1 день	7
1. Вступ (30 хвилин)	8
1.1: Привітання та вступ	8
2. Що робить хороший організатор? (1 година)	11
2.1. Відкрийте заняття.....	11
2.2. Яка роль організатора?	11
2.3. Ідеальний організатор - «карта тіла».....	12
3. Надання конструктивного відгуку (1 година).....	15
3.1. Надання позитивного та конструктивного відгуку	15
3.2. Запроваджуйте метод «бутерброда» для надання конструктивного зворотного зв'язку ...	16
4. Спільна організація та участь дітей (1 година)	18
4.1. Спільна організація	18
4.2. Участь дітей:	19
5. Організація різноманітних груп дітей (1 година)	22
5.1. Development Café – Організація різноманітних груп дітей	22
6. Управління деструктивною поведінкою та робота з дітьми, які перебувають у скрутному становищі Частина 1 (1 година)	25
6.1. Управління деструктивною поведінкою.....	25
7. Управління деструктивною поведінкою та робота з дітьми, які перебувають у скрутному становищі Частина 2 (1 година)	28
7.1. Робота з дітьми, які перебувають у скрутному становищі	28
8. Підготовка до організації (30 хвилин)	31
9. Огляд і підсумок дня (30 хв.).....	33
Розклад на 2 день	34
10. Вітаємо з поверненням (30 хвилин)	35
11. Практикування організації (до 4 годин)	36
11.1. Практикування організації	36
12. Моніторинг змін у поведінці та навичках (1 година)	38
12.1. Робота групи: Інструментарій психосоціального самопочуття	40
12.2. Оцінка участі дітей:	41

13. Самопочуття організатора (30 хвилин) Додаткове заняття	43
13.1. Самопочуття організатора	43
14. Оцінювання та закриття навчання (30 хв.)	44
РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 1: Поради для хорошого організатора	45
РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 2: Показники етичної участі дітей	46
РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 3: Поради щодо врахування статі та віку	48
РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 4: Рекомендації щодо поведінки з дітьми з важкою поведінкою.....	49
РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 5: Рекомендації щодо залучення дітей з особливими потребами	51
РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 6: Реакція на скрутне становище	53
РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 7: Профілі дітей із деструктивною поведінкою	54
РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 8: Профілі дітей у стані дистресу.....	55
РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 9: Поради щодо проведення опитувань з дітьми.....	56
РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 10: Моніторингова анкета для самостійного заповнення дітьми 5-14 років та 15-18.....	57
РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 11: Співбесіда з опікуном з питань – психосоціального самопочуття.....	61
РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 12: Інструментарій спостереження психосоціального самопочуття.....	66
Додаток 1 Групові інструктажі Заняття 12.1	70
Додаток 2: Форма оцінки навчання – Організація створення Просторів дружніх до дітей	73

Вступ до посібника

Цей навчальний посібник доповнює Навчання для впроваджувачів дружніх до дітей просторів в умовах гуманітарної кризи. Він забезпечує практичні навчання для організаторів щодо Каталогу діяльності для підтримки ефективного впровадження структурованих занять для дітей у різних контекстах. В ідеалі це повинно бути продовженням безпосередньо після триденного навчання для впроваджувачів.

Цільова група: Максимальний дводенний тренінг призначений для персоналу відділу захисту дітей на місцях, волонтерів ПДД/спільноти, вчителів/персоналу з питань освіти на місцях.

Методологія: Навчання включає в себе поєднання рольових ігор, тематичних досліджень та індуктивних підходів участі з використанням кількох видів діяльності з каталогу ПДД. Учасники пропонують власні рішення для проблем, з якими вони можуть зіткнутися під час сприяння діяльності ПДД, а також отримують поради і вказівки, засновані на підтверджених фактах і передовій практиці. Учасники записують ідеї, створені групою, у блокнот/папку, яку вони отримали на початку тренінгу. Вони додають роздаткові матеріали з порадами та вказівками до папки під час навчання.

Зміст і організація: Тренінг ділиться на 14 занять, включаючи одне факультативне заняття про самопочуття організатора. Для проведення навчання слід залучати досвідчених організаторів, дотримуючись покрокових інструкцій і адаптуючи час відповідно до кількості учасників. В ідеалі навчання має проводитися максимум з 20 учасниками.

Навички організації: навички, необхідні для проведення інтерактивного, активного та веселого заняття, яке сприяє навчанню та психосоціальному самопочуттю дітей.

Чутливість до статі та віку: Ключові міркування щодо чутливості до різниці у віці та гендерних міркувань.

Діти з особливими потребами та залученням: Учасники практикуватимуться та обговорюватимуть, як організатори можуть докладати зусиль для залучення дітей з особливими потребами до діяльності ПДД.

Управління деструктивною поведінкою та робота з дітьми, які перебувають у скрутному становищі: Дозволяє організаторам розпізнавати ознаки скрутного становища та знати, як реагувати зі співчуттям.

Співпраця та самопочуття організатора: Учасники обмірковують, як найкраще співпрацювати з дітьми та батьками, а також піклуватися про власне самопочуття.

Участь дітей: Учасники обговорять способи, за допомогою яких діти можуть взяти активну участь у підтримці або керівництві діяльністю ПДД.

Оцінювання змін і якості: Учасники практикують використання різних інструментів для моніторингу психосоціального самопочуття дітей та оцінки якості участі дітей.

Наставництво та нагляд: Учасники узнають, як стати думаними практиками та зрозуміють роль і важливість нагляду та наставництва.

Посібник містить поради стосовно занять, а також роздаткові матеріали для учасників. Пакет включає додаткові слайди у форматі ppt. Слайди містять інструкції та деякі ключові ідеї. Крім того, організатор може записувати їх на дошці з перекидними дидактичними матеріалами. Акцент робиться на експериментальному навчанні, практичних дискусіях і вирішенні проблем.

ПРОЕКТ

Програма навчання

Розклад на I день

Час	Потрібний час	Заняття
08.00 - 08.30	30 хв	Заняття 1: Вступ
8.30 - 9.30	60 хв	Заняття 2: Що робить хороший організатор
09.30 - 10.30	60 хв	Заняття 3: Надання конструктивного відгуку
10.30 - 10.45	15 хв	Перерва на каву
10.45 - 11.45	60 хв	Заняття 4: Участь та співучасть дитини
11.45 - 12.45	60 хв	Заняття 5: Організація різноманітних груп дітей
12.45 - 13.45	60 хв	Обід
13.45 - 15.30	105 хв	Заняття 6: Управління деструктивною поведінкою та робота з дітьми, які перебувають у скрутному становищі Частина 1
15.30 - 15.45	15 хв	Перерва на каву
15.45 - 16.45	60 хв	Заняття 7: Управління деструктивною поведінкою та робота з дітьми, які перебувають у скрутному становищі Частина 2
16.45 - 17.15	30 хв	Заняття 8: Підготовка до організації
17.15 - 17.30	15 хв	Заняття 9: Перегляд та підведення підсумків першого дня

ПРИМІТКА ДЛЯ ІНСТРУКТОРІВ:

Під час усіх групових заходів обов'язково відвідуйте кожну групу, щоб переконатися, що вони знають, що повинні робити, і відповісти на будь-які запитання.

Якщо групи мають певні труднощі, наведіть кілька прикладів або ідей, які можуть допомогти їм рухатися вперед.

Коли групи надають свої відгуки, переконайтеся, що є час для будь-яких запитань або додаткових коментарів.

Спробуйте розкласти по пунктам учасникам те, що ви чуєте від них. Уточніть і додайте додатковий вміст, який ви вважаєте важливим і який вони, можливо, пропустили.

Перш за все, дотримуйтесь принципів хорошої організації та підтримуйте енергійний настрій!

І. Вступ (30 хвилин)

	- Привітати слухачів і створити спільне розуміння мети тренінгу - Створити позитивне навчальне середовище		30 хвилин		- Папір А4 - Ручки/олівці відповідно до кількості учасників - Відкидна таблиця/слайди РРТ-презентації із цілями та розпорядком денним
---	--	---	-----------	---	---

І.І: Привітання та вступ

- РРТ 1: Титульна сторінка
 - РРТ 2: Сторінка привітання
 - Відкидна таблиця або РРТ 3: Огляд заняття I
- Привітайте учасників
 - Розминка: «Бій паперовими кульками»
- Дайте кожному учаснику половину аркуша паперу формату А4 та ручку/олівець
 - Утворіть коло стоячи
 - Попросіть кожного учасника записати цікаве запитання, яке може розкрити щось про особу, яка відповідає, наприклад: «Яка ваша улюблена їжа?» «Який ваш улюблений веб-сайт новин?» Попросіть їх також додати одну річ, яку вони хотіли б дізнатися про вплив ПДД/ПСП.
 - Попросіть їх обережно стиснути папір, щоб утворити кульку (але щоб її все ж можна було розгорнути та прочитати!)
 - Викличте «Бій паперовими кульками» і дозвольте учасникам кидати паперові кульки один в одного в колі (Чітко поясніть, що це має бути грайливо, а не агресивно). Вони можуть кидати кульки протягом 30 секунд, перш ніж кожен учасник залишить у себе одну з паперових кульок.
 - Обійдіть коло і попросіть кожного учасника розгорнути свою паперову кульку, зачитати своє запитання, а потім дати відповідь.

Примітки для інструкторів:

Підведіть підсумки, поділившись навчальними цілями тренінгу, сказавши, що протягом цих днів учасники ознайомляться з темами, які можуть сприяти ефективній реалізації структурованих заходів для дітей у різних контекстах.

Ці теми включатимуть:

- Навички організації:* навички, необхідні для проведення інтерактивного, активного та веселого заняття, яке сприяє навчанню та психосоціальному самопочуттю дітей.
- Чутливість до статі та віку:* підкресіть ключові міркування щодо чутливості до статі та віку.
- Включеність:* залучення до діяльності найбільш уразливих груп, зокрема дітей з обмеженими можливостями, дівчаток-матерів, дітей етнічних меншин тощо.

- *Управління деструктивною поведінкою та робота з дітьми, які перебувають у скрутному становищі:* Дозволяє організаторам розпізнавати ознаки скрутного становища та знати, як реагувати зі співчуттям.
- *Участь та співучасть дитини:* Учасники визначають підходи до спільної організації, а також формулюють і визначають, як діти можуть безпечно та змістовно приймати участь
- *Оцінювання змін і якості:* Учасники практикують використання різних інструментів для моніторингу психосоціального самопочуття дітей та оцінки якості участі дітей
- *Самопочуття організатора:* визначення відповідних способів керувати своїми почуттями

Зазначте, що під час навчань для впроваджувачів учасники навчилися способам моніторингу діяльності, щоб знати, чи працюють вони чи ні, і чи досягла програма своїх цілей. Поясніть, що ми будемо глибше розуміти, як спостерігати за змінами поведінки дітей, покращенням навичок та іншими перевагами завдяки діяльності ПДД.

- Відкидна таблиця або РРТ 4: Цілі навчання
- Відкидна таблиця або РРТ 5: Розклад на 1 день
- Відкидна таблиця або РРТ 6: Очікування

Учасники будуть:

- Визначати та практикувати ефективні навички для організації діяльності ПДД
- Розробляти стратегії управління групами з дітьми різного віку та статі
- Розробляти стратегії для управління деструктивною поведінкою
- Формулювати, як діти можуть суттєво брати участь у діяльності ПДД
- Визначати способи, якими інші дорослі та діти можуть підтримувати та керувати діяльністю ПДД
- Практикувати використання різних інструментів для моніторингу психосоціального самопочуття дітей та оцінки якості участі дітей
- Визначати практичні способи управління самопочуттям організатора

Примітка: Крім того, замість використання PowerPoint навчальні цілі можна розмістити на дошці з перекидними таблицями.

ЦІЛІ КАРТУВАННЯ: Намалуйте набір із 4 мішеней, по одній на кожній таблиці. Помістіть пояснення під кожною з них, пов'язане з вказаними вище цілями. Дивіться пояснення у рамці нижче.

1. Я знаю, що робить хороший організатор
2. Я розумію, як організовувати групи дітей
3. Я знаю, як керувати групами з дітьми різного віку, поведінки, статі та здібностей
4. Я знаю, як слідкувати за успіхами дітей

Попросіть кожного учасника поставити крапку-наліпку на тому кільці мішені, яке найбільше відображає їхні відчуття щодо кожного твердження прямо зараз. Нагадайте учасникам, що їх не

оцінюватимуть за те, де вони розставляють крапки. **Усі крапки мають бути одного кольору.** Чим далі від центру мішені, тим більше розрив. Тримайте ці мішені на стіні протягом усього навчання.

ВИСНОВОК: Ведучий просить учасників поміркувати над тим, як вони оцінюють свої знання на основі того, як крапки розставлені на мішенях. Ведучий коментує, коли під час тренінгу відбувається переміщення крапок ближче до центру мішені. Тримайте мішені на стінах. Ми повернемося до цього під час нашого останнього заняття.

ОГЛЯД ПЕРШОГО ДНЯ: Ретельно проаналізуйте сьогоднішній розклад (на відкидній таблиці або РРТ 5)

ОЧІКУВАННЯ: Попросіть учасників написати з очікування на наліпках (РРТ 6)

2. Що робить хороший організатор? (1 година)

 Вивчає хороші та погані практики дорослих під час організації та підтримки дитячих груп.	 1 година	 - Наліпки - Папір для відкидних таблиць - Маркери - Папка/блокнот для кожного учасника (це може бути папка з папером і вільним місцем для роздаткових матеріалів)
--	---	--

- Відкидна таблиця або РРТ 7: Роль організатора?
- Відкидна таблиця або РРТ 8: Робота групи: Характеристики хорошого організатора
- Відкидна таблиця або РРТ 9: Характеристики хорошого організатора
- Відкидна таблиця або РРТ 10: Пленарна робота: Виклики організаторам

2.1. Відкрийте заняття

Це заняття присвячене методам організації, які дозволяють учасникам ефективно та змістовно взаємодіяти з різними віковими групами дітей, присутніх у ПДД.

Переконайтеся, що кожен учасник має блокнот, наголошуючи на важливості запису ідей, думок, спостережень, нових стратегій, які пізніше можуть бути використані учасниками. Поясніть, що учасники повинні використовувати свої блокноти для запису особистих роздумів, а також корисних порад і принципів для організації, отриманих під час навчання. Видайте кожному учаснику папку для роздаткових матеріалів.

2.2. Яка роль організатора?

ОБГОВОРЕННЯ: Попросіть учасників сформувати невеликі групи по 3-4 особи. Попросіть їх протягом 5 хвилин записати кілька ідей щодо ролі організатора. Помістіть наступні запитання на аркуші на дошці або скористайтеся РРТ 7, щоб спрямувати їх обговорення.

- Чим організатор відрізняється від інструктора?
- Чим організаційна робота з дітьми відрізняється від організаційної роботи з дорослими?
- Яка мета організатора ПДД?

ЗАПИС: Нехай кожна група дасть відповідь щодо кожної ідеї. Запишіть кожну їх пропозицію на аркуші на дошці. Якщо хтось згадає одну з ідей, не повторюйте її. Продовжуйте, доки не поділитесь всіма ідеями.

Примітка для інструктора:

Інструктор: бере під контроль навчальний клас; проводить структуроване навчання та оцінювання результатів навчання; використовує тести; створює плани занять на основі фіксованої навчальної програми та сукупності знань

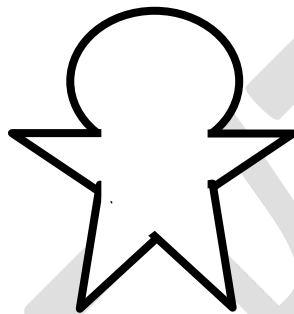
Організатор: може не бути експертом із предмета; він проводить спеціальні тренінги з групової роботи, вирішення конфліктів, формування команди, стратегічного планування. Спирається на знання групи. Ставить запитання, слухає, рухає групу вперед до її цілей. Несе відповідальність за створення навчального середовища для групи.

2.3. Ідеальний організатор - «карта тіла»

ПІДГОТОВКА: Ми обговорили роль організатора, але що робить організатора хорошим і чого він НЕ повинен робити? Поясніть, як «карта тіла» може використовуватися для обговорення цінностей, ставлень, знань і навичок ідеального дорослого організатора, який ефективно підтримує ПДД (дружні для дітей простори).

Мета: Дослідити хороші та погані практики дорослих під час організації та підтримки дитячих груп.

ЖЕРЕБКУВАННЯ: Поділіться на **дві групи**. Попросіть кожну групу намалювати контури тіла на дошці.

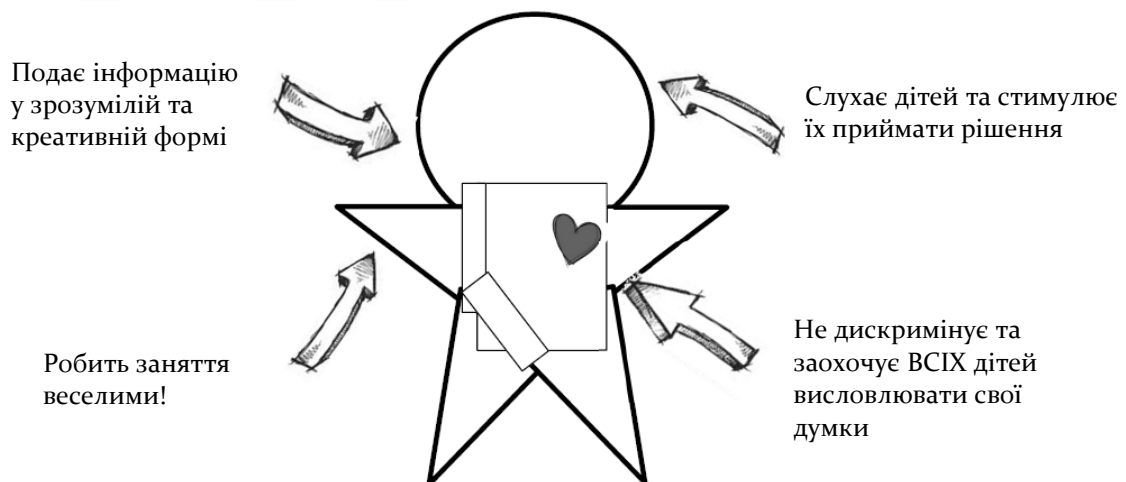

ОБГОВОРЕННЯ: РРТ 8 Обговоріть у своїх групах якості та характеристики ідеального дорослого організатора. Домовтеся, які якості ви вважаєте найважливішими. Ви можете внести деякі пропозиції, щоб допомогти їм розпочати **РРТ 9**:

- Цінності / ставлення, які необхідно тримати в серці
- Знання, необхідні в мозку
- Навички та дії, необхідні в руках і ногах
- Чутливість і усвідомлення через вуха та очі
- Практичні матеріали та ресурси для підтримки «хорошого» ПДД.

ЗАПИС: Записуйте свої ідеї на нотатках або безпосередньо на «карті тіла». (Використовуйте один запис для кожної ідеї).

ДІЯ: Покажіть або запишіть ці ідеї на «карті тіла» хорошого організатора.

ЗВІТ: Нехай кожна група поділиться своєю «картою тіла». Попросіть групи прокоментувати свої карти та поділитися своїми думками щодо складнощів організації ПДД.

МІРКУВАННЯ: РРТ 10 Обміркуйте та обговоріть в цілому перешкоди на шляху до того, щоб стати ідеальним дорослим організатором, а також ідеї щодо посилення ролі учасників як хороших організаторів у діяльності ПДД.

- *Попросіть групу визначити пріоритетність найважливіших якостей для організації ПДД і будь-яких речей, якими, на думку учасників, в ПДД може бути складно керувати.*
- *Запитайте, в чому можуть бути складнощі цього керування? Поділіться, наприклад, тим, що як ми знаємо, проводити веселі заходи – це хороша навичка організатора, але не кожен може бути веселим організатором, тож як це робити учасникам і що для є для цього мінімально необхідним.*

Індивідуальний образ: Приділіть кілька хвилин, щоб подумати про свій власний стиль. Як ви думаєте, у чому б ви були хороші? Як ви думаєте, про що вам потрібно дізнатися більше? Занотуйте це у блокноті.

ПІДСУМКИ: Обговоріть основні перешкоди на шляху до того, щоб стати «хорошим» дорослим організатором, і обговоріть стратегії, щоб переконатися, що всі учасники готові взяти на себе таку роль для підтримки діяльності ПДД.

- Залиште «карти тіла» на стіні. Ми можемо повернутися до них під час подальшого навчання.

Примітка для інструктора:

Зафіксуйте найважливіші ідеї з «карт тіла» на дошці. Вони можуть включати наступне. Будь ласка, додайте або запропонуйте деякі з них, якщо вони не з'являються:

ІДЕАЛЬНИЙ ОРГАНІЗАТОР
Контакт з дітьми «очі-в-очі»
Добре вислуховує їх думки
Радість / Посмішка /
Привітання
Різна тональність голосу
Позитив / Повага до усіх
Позитивна «мова тіла»
Відчуття культури / одягу
Знання / Досвід
Добре керівництво класом
Розуміння дітей
Терпіння / Дисципліна
Відповідальність
Енергетика / Веселість

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 1: Після підбиття підсумків і створення зведеного списку на дошці розподіліть роздатковий матеріал *Хороший організатор - стор. 34 з Оперативних рекомендацій*. Перевірте, чи є щось незгадане.

Зауважте, що на цій сторінці є й інші корисні поради, особливо щодо важливості будувати позитивні стосунки з дітьми та прислухатися до них. Дітям потрібне безпечне та затишне місце, і ваш організатор має цьому сприяти.

ПРОЕКТ

3. Надання конструктивного відгуку (1 година)

 Забезпечувати й отримувати конструктивний зворотний зв'язок щодо організації	 1 година	 - Наліпки - Папір для відкидних таблиць - Маркери
--	---	---

- Відкидна таблиця або РРТ ІІ: Метод «бутерброда»

3.1. Надання позитивного та конструктивного відгуку

Поясніть учасникам, що цілі цього заняття полягають у тому, щоб попрактикуватися в якості організатора та навчитися, як надавати конструктивний зворотній зв'язок. Надання зворотного зв'язку є центральним у роботі організаторів ПДД. Щоб зробити процес ефективним, його потрібно проводити в позитивний і конструктивний спосіб. Рівень сприйняття критики може значно підвищитися, якщо вона подана в позитивному ключі.

Важливо знати, як надавати зворотній зв'язок іншим ефективно та конструктивно, не ображаючи. Надання зворотного зв'язку — це повідомлення людям, де вони знаходяться і куди слід рухатися далі з точки зору очікувань і цілей. Він може надходити від керівників, а також від колег та інших людей із відповідним досвідом.

КЛЮЧОВЕ ПИТАННЯ: Запитайте учасників: «Чому важливий зворотній зв'язок?»

ПІДГОТОВКА: Попросіть учасників об'єднатися в пари та подумати про випадки, коли вони отримували критичний відгук (зауважте, що не потрібно розповідати про фактично отриману критику). Що було позитивного в цьому досвіді? Що було негативного в цьому досвіді? Як ви відноситися до отримання критичних відгуків?

ЗВІТ: Попросіть пари повідомити про один або два приклади позитивних і негативних досвідів, які вони обговорювали. Якщо одна пара щось згадала, попросіть інші пари не повторювати те, про що вже розповідали.

Примітка для інструктора

Адекватний зворотній зв'язок значною мірою сприяє розвитку компетентності та впевненості організаторів на всіх етапах їх професійного зростання. Це допомагає їм подумати про різницю між фактичною та бажаною продуктивністю їх роботи та визначає шляхи зменшення різниці і покращення роботи.

Попросіть сформулювати конструктивну мету зворотного зв'язку. Підкресліть, що якщо ви не можете придумати конструктивну мету для надання зворотного зв'язку, не давайте його. Приклади формулювання зворотного зв'язку в конструктивний спосіб: «Мене хвилює...» «Я відчуваю, що маю повідомити тобі...» «У мене є деякі думки щодо...»

3.2. Запроваджуйте метод «бутерброда» для надання конструктивного зворотного зв'язку

РРТ II: Конструктивний зворотній зв'язок має бути інформаційно-конкретним, зосередженим на проблемі та заснованим на спостереженні. Загалом, конструктивний зворотній зв'язок визначає ефективність роботи, яка оцінена позитивно та/або потребує покращення, з метою навчання.

Одним із способів надання зворотного зв'язку може бути застосування компліментарного методу «бутерброда»¹. Насправді йдеться про розміщення шару коригувального зворотного зв'язку між шарами похвали (див. малюнок нижче). Така техніка також підвищує продуктивність і вимагає вдосконалень.

Але ви повинні бути обережними, застосовуючи цю методику, тому що «бутерброди» з компліментами можуть бути легко сприйняті як неавтентичні. Існує також небезпека, що позитивний вплив похвали буде підірваний і в той же час значимість коригувального відгуку буде послаблена. Тому, надаючи відгук, майте на увазі, що треба починати з позитиву, та будьте щирими з міркуваннями, які ви хотіли б повідомити.

Метод «бутербродного» зворотного зв'язку складається з похвали, за якою слідує коригувальний відгук, а потім ще одна похвала. Іншими словами, метод «бутербродного» зворотного зв'язку передбачає обговорення коригувального зворотного зв'язку, який «затиснутий» між двома шарами похвали.

Примітка для інструктора

Ця методика використовується для надання позитивного зворотного зв'язку, щоб заохотити людину повторювати бажаний стиль роботи та запропонувати коригувальний зворотний зв'язок, щоб вплинути на зміни. Під час наступних занять ми практикуватимемо організацію ПДД та дамо можливість іншим надати конструктивний відгук про спосіб організації. Будь ласка, пам'ятайте про цю методику, надаючи відгук нашим колегам.

МІРКУВАННЯ: Опишіть **конкретно те, що спостерігаєте ви**: зосередьте відгук на особистих спостереженнях за тим, що робила людина, а не на висновках чи на судженні інших. Попросіть групу навести кілька прикладів того, на що їм слід звернути увагу.

¹ Техніка компліментарного зворотного зв'язку методом «бутерброду», із прикладами, 20 лютого 2008 р.

Нагеш Беллуді, http://www.rightattitudes.com/2008/02/20/sandwich-feedback-technique/?fbclid=IwAR0pSUKkY3YRme_h62pnJltHofzYZiPObRht-yfdW-esBJ2oo_UwpP-pTso

Після того, як вони поділяться своїми прикладами, додайте будь-які з цього списку, яких ще не було наведено:

- Зв'язок зі слухачами або учасниками
- Зоровий контакт
- Сміх чи гумор
- Анімований стиль (енергійний, але не занадто 😊)
- Тон голосу
- Словесне ствердження

ПРАКТИКА: Розділіться на групи по 3 особи. Кожна людина придумує коротку історію, якою вона може поділитися – Це може бути історія про розширення можливостей дітей або успішне спілкування. Розповідь має тривати **2-3 хвилини**. Кожен має бути по черзі розповідачем історій або комунікатором. Інші 2 члени групи беруть на себе роль слухача та спостерігача.

Комунікатор ділиться своєю історією зі слухачем. Спостерігач звертає увагу на стиль і підхід комунікатора. Використовуйте методику «бутерброда», щоб дати відгук після закінчення історії.

Переконайтеся, що принаймні двоє людей у групі мають можливість взяти на себе роль розповідача історії, спробуйте поєднати у спілкуванні чоловіка та жінку.

ВИСНОВОК: Попросіть групи дати будь-який відгук, – що вони відчують? Чи було зручно надавати конструктивний відгук?

Підведіть підсумки, попросивши учасників обдумати на пленарному занятті ідеї щодо того, як би вони хотіли отримувати відгуки про свою роботу? Що можна зробити, щоб вони відчували, що їх цінують і заохочують?

Записуйте ідеї на дошці. Перелічені відповіді, якщо вони доречні, можна потім передати керівництву ПДД, щоб вони були включені до роботи ПДД.

ПЕРЕРВА

4. Спільна організація та участь дітей (1 година)

 - Дослідити, як спів-організатори ефективно працюють разом - Визначити способи, якими діти можуть надати організаційну підтримку	 1 година	 - Відкидні таблиці - Маркери - Етичні принципи участі дітей Роздатковий матеріал 2
---	---	---

- Активізація учасників
- Засіб перевірки участі дітей (Роздатковий матеріал 2)
- PPT 12: Діяльність ПДД
- PPT 13: Обсяг участі дітей
- Відкидна таблиця або PPT 14: Групова вправа спілкування
- Відкидна таблиця або PPT 15: Ключові питання участі дітей

4.1. Спільна організація

ПІДГОТОВКА: На пленарному занятті обговоріть можливість спільної організації та підтримки з боку дорослих, включаючи батьків, бабусь і дідусів та інших членів спільноти, а також залучення дітей до розподілу обов'язків організації та управління класом. Це важлива стратегія, особливо для управління різноманітними групами дітей. (Див. сторінку 16 Каталогу заходів по гуманітарним стандартам щодо співвідношення дорослих – і дітей та рекомендації щодо включення підтримки опікунів).

ДІЯЛЬНІСТЬ: Гаряча картопля – запропонуйте учасникам стати в коло. Використовуйте тенісний м'яч, круглу подушку або зім'ятий аркуш паперу та попросіть групу кинути м'яч одному з інших учасників. Коли у вас є «гаряча картопля», назвіть когось або групу в спільноті та поясніть, як ця особа чи група може як підтримати ПДД у класі, так і допомогти захистити та підтримати дітей поза ПДД. **Учасники можуть говорити, лише тоді, коли у них в руках «гаряча картопля».**

Коли хтось пропонує особу чи групу та те, що вона могли б зробити для ПДД, інші учасники можуть додати більше ідей щодо того, як вони можуть здійснювати підтримку. «Гарячу картоплю» слід передати йому або їй. Коли всі мали можливість відповісти або у групи закінчилися ідеї, можна припинити вправу. Заохочуйте учасників поділитися власним досвідом.

Записуйте відгуки учасників на дошці, коли вони діляться своїми ідеями. **Розділіть відкидну таблицю на дошці на дві колонки: Хто? Що вони можуть зробити?** Деякі ключові моменти можуть включати:

- Управління деструктивними дітьми
- Ведення великих груп дітей
- Надання підтримки дітям з особливими потребами
- Поділ групи за віком для відповідних вікових заходів
- Вирішення гендерних питань
- Робота в групах
- Залучення когось, кого діти знають і кому довіряють
- Обмін історіями та іграми
- Забезпечення безпеки для дітей як у громаді, так і під час доступу до ПДД

НАЛАШТУВАННЯ: Протягом кількох наступних занять ми зосередимося на розвитку навичок організаторів. Поясніть, що завтра вони застосовуватимуть ці навички на практиці. Щоб допомогти їм підготуватися, розділіть учасників на групи по 3 (або 2 залежно від загальної кількості).

Поясніть, що навички, які вони набудуть протягом кількох наступних занять, можна застосувати до планування та організації роботи, яку вони проведуть під час рольової гри завтра.

Примітки для інструктора:

Виберіть добірку заходів з каталогу. Виберіть зразок із кожного розділу. Призначте завдання кожній групі. Додайте більше завдань до цього списку в залежності від кількості учасників. Якщо через велику кількість учасників потрібно більше заходів, переконайтеся, що вони мають однакову тривалість та беруться з різних розділів каталогу ПДД.

РРТ 12: Запропоновані заходи ПДД

1.2 Чого ми очікуємо один від одного; 1.8 Спільне у нас; 3.5 Розслаблене дихання

4.1 Клубок мотузки; 4.4 Хто я? 5.10 Таксі та радіокеровані автомобілі; 6.2 Особистий простір; 7.3 Якби б я був...

Попросіть учасників НЕ витрачати час на перегляд їх діяльності прямо зараз.

4.2. Участь дітей:

ПІДГОТОВКА: Покладання на дітей обов'язків виконувати певну роботу у закладі, підтримка дітей з обмеженими можливостями або проведення занять та заходів є важливим для розширення можливостей дітей і розвитку їхніх навичок. Скажіть учасникам, що на цьому занятті ми досліджуватимемо різні типи участі та різні способи, якими діти можуть брати участь у діяльності та роботі ПДД.

Запишіть 4 типи участі на двох відкидних таблицях, а потім розріжте їх на окремі смужки. Дивіться фото нижче.

Беріть на себе провідну роль «ініціативу», у спрямуванні дій дітей

Співпраця та партнерська «дія з» дорослим чи дитиною, ініційована спільним прийняттям рішень і спільною роботою

Консультація «спільно і з ініціативою»

Дітей консультують та інформують

Група 2

Інформування «дія для»

Дітям дається завдання та пояснюється, що від них очікується

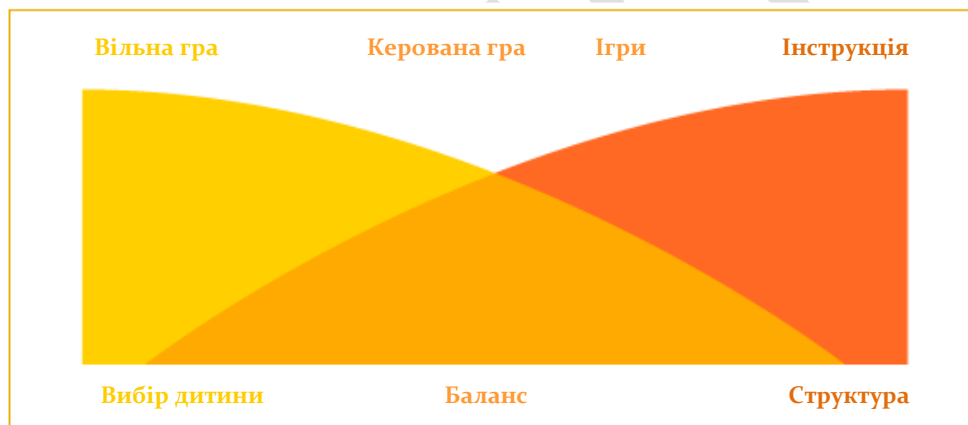
ДІЯЛЬНІСТЬ: Драмина участі. Мета цієї вправи — дати організаторам словниковий запас для опису різних способів участі дітей. А також визначити, що таке неучасть, якої слід уникати. Розділіть учасників на 2 групи. Дайте кожній групі набір із 4 «сходинок», які перемішуються. Скажіть їм, що вони мають 3 хвилини, щоб організувати все це з «найнижчою» формою участі внизу та найбільш активним рівнем участі вгорі.

ОБГОВОРЕННЯ: Попросіть кожну групу пояснити порядок їхніх «типів» участі. Поясніть, що всі ці типи є активними. Попросіть групу навести приклади участі дітей відповідно до цих різних рівнів.

Наостанок запитайте, які вони можуть навести приклади неучасті? Це може включати:

- **Символізм:** діти присутні, але не мають права голосу в тому, що вони роблять
- **Маніпуляція:** діти роблять щось для досягнення чийхось цілей, але не знають для чого
- **Примус:** діти змушені брати участь проти їхньої волі

Підкресліть, що цього слід уникати, і поясніть, що хороший організатор може використовувати всі ці різні рівні під час занять у ПДД залежно від мети. Покажіть усім схему нижче на РРТ 13:

На цьому слайді показано, що під час заняття організатор може надати можливості як для структурованої діяльності (інформування або консультування дітей), так і для надання дітям вибору вільної ігрової діяльності (ініційованої та керованої дітьми) чи іншого внеску в ПДД (прийняття рішень спільно з дорослими).

ОБГОВОРЕННЯ: **РРТ 14** Попросіть учасників зібратися зі своїми організаторами, щоб сформувати невеликі групи для спілкування з 2-3 осіб. Поділіться ідеями щодо того, як діти можуть брати участь у організації діяльності ПДД, яку їм доручили. Попросіть групи висловити свої ідеї та зафіксувати їх на дошці, використовуючи запитання нижче. Вони можуть вказати конкретний «тип» участі, який діти могли б здійснювати, використовуючи «сходинок драбини участі», які обговорювалися в першому занятті.

КЛЮЧОВЕ ПИТАННЯ: ВІДКИДНА ТАБЛИЦЯ/РРТ 15

1. Як можна залучити дітей до допоміжних заходів у ПДД?
2. Що вміють робити діти різного віку?

МІРКУВАННЯ: Попросіть подумати, які частини/завдання діяльності можна дати дітям, щоб вони організовували та керували? Що б вони зробили як дорослі організатори, щоб підтримати дитину та полегшити їй завдання?

Попросіть кожну пару зафіксувати свої роздуми на відкидному аркуші на дошці. Організуйте прогулянку галереєю, щоб учасники ознайомилися з ідеями один одного та обговорили їх.

ПЕРЕГЛЯД ЯКОСТІ УЧАСТІ ДИТИНИ Розподіліть **роздатковий матеріал 2**, який є інструментом для самоперевірки, що можуть використовувати діти чи дорослі для оцінки якості участі дітей. Прочитайте його разом. Попросіть учасників поділитися своїми думками щодо того, як це можна використати.

Примітка для інструктора:

На 2 день наприкінці практичних занять з організації ми використовуватимемо інструменти самоперевірки, щоб оцінити досвід учасників.

ПРОЕКТ

5. Організація різноманітних груп дітей (1 година)

 - Визначити способи рівноправної та змістовної взаємодії з різними групами дітей - Визначити ключові принципи ефективної організації для різних груп	 I година	 - Наліпки - Папір для відкидних таблиць - Маркери 3 столи - Копії роздаткового матеріалу 3 і 4 для кожного учасника - Заздалегідь підготовлені відкидні аркуші, або слайди РРТ, зазначені у відповідних підрозділах «Розмовна ложка»
---	---	--

Вступ

Групи ПДД можуть бути дуже різними за віком, статтю та особливими потребами, які мають діти в постконфліктній ситуації або триваючій гуманітарній кризі. Наступне заняття зосереджене на обговоренні способів ефективної організації, навіть коли доводиться стикатися з різними проблемами в групі.

5.1. Development Café – Організація різноманітних груп дітей

- Відкидна таблиця або РРТ 16: Етика Development Café
- Відкидна таблиця або РРТ 17: Відображення запитань
- Відкидна таблиця або РРТ 18: Настільні інструкції для групи
- Відкидна таблиця або РРТ 19: Що робить хороший організатор ПДД

«Кафе розвитку»

ПІДГОТОВКА: Поставте 3 столи в кімнаті. Кожен стіл повинен мати або білі «скатертини», зроблені з відкидних аркушів для дошки, або саму дошку, встановлену біля столу. Кольорові маркери, кольорові олівці, листівки мають бути в достатній кількості на кожному столі. Ви можете залишити на столі «розмовну ложку»/м'яч, яку/який учасники можуть взяти, коли захочуть висловитися.

Створіть сцену для учасників. Поясніть, що вони йдуть до «кафе розвитку» (Development café). Діяльність дозволяє учасникам поділитися своїми поглядами на те, як допомагати різним групам дітей, незалежно від віку, статі чи здібностей. Покажіть усім правила етики «кафе розвитку» (Development Café) на слайді РРТ 16:

- 1• Зосередьтеся на важливому
- 2• Додайте свою думку
- 3• Говоріть своїм розумом і серцем
- 4• Слухайте, щоб зрозуміти
- 5• Зв'язуйте та об'єднуйте ідеї
- 6• Слухайте разом, щоб отримати інформацію та задавати глибші запитання
(Заохочується гра, малювання, креслення!)
- 7• Отримуйте задоволення!

ОБГОВОРЕННЯ: Розділіть учасників на 3 групи. Поясніть, що кожна група проводитиме по 10 хвилин за кожним столом, обговорюючи питання або проблему, пов'язану з організацією різних груп дітей.

За столом учасників заохочують писати, малювати та креслити ключові ідеї на своїх «скатертинах». Вони також можуть записувати свої ідеї на аркушах паперу або на великій дошці, розміщеній з одного боку столу. За кожним столом є організатор, який залишатиметься за столом під час занять з кожною групою.

Коли група переміщується за новий стіл, «господар» вітає нових гостей і коротко ділиться основними ідеями, темами та запитаннями з попередньої розмови. Вони заохочують гостей зв'язувати та об'єднувати ідеї, які виникли під час попередньої розмови за столом, уважно слухаючи та спираючись на внески один одного.

Кожен стіл зосереджений на конкретному питанні, що стосується теми занять:

- **Стіл 1:** Ви організуєте групу з 20 дітей віком від 6 до 16 років. Яку тактику ви б використали, щоб переконатися, що всі діти можуть отримати задоволення від діяльності та зробити свій внесок?
- **Стіл 2:** Ви організуєте змішану групу з дівчатами та хлопцями, деякі з яких є підлітками. Які підходи ви можете використати, щоб організувати заняття таким чином, щоб врахувати гендерні відмінності або культурну чутливість щодо статі?
- **Стіл 3:** Ви організуєте групу з однією або декількома дітьми з особливими потребами, наприклад, дитиною з втратою слуху, зору або фізичними вадами. Що б ви зробили, щоб зробити заняття та середовище інклюзивними для цих дітей?

(Примітка: Напишіть одне запитання на дошці та розмістіть відповідне запитання біля кожного столу та/або на екрані за допомогою PPT 17).

ІНСТРУКЦІЇ: Попросіть групи підійти до свого першого столу, а через 10 хвилин переходити до наступного столу. Відобразіть інструкції для групи на PPT 18.

- **Заохочуйте учасників, щоб їх висловлювання були короткими та зосередженими на питанні.**

ОЦІНЮВАННЯ і ЗВІТ: Під час останнього раунду обговорення попросіть групу підсумувати те, що вони бачать за своїм столом, і визначити пріоритетність найкращих чи найцікавіших ідей і запитань. Попросіть організатора - «господаря» доповісти результати по усім групам, використовуючи візуальний звіт (креслення та малюнки), а також ключові ідеї, які виникли під час обговорень у групах за столом.

ЗАПИС: Попросіть учасників взяти хвилинку, щоб записати найкращі ідеї у свої блокноти.

Під час презентації кожної групи повідомте, що пріоритети, визначені кожною групою, сприятимуть спільному розробленню **Ключових принципів для ефективної організації**.

Можна показати усім слайд РРТ 19 «**Що створює хорошого організатора ПДД**» і побачити, як надані ідеї доповнюють і покращують ці принципи.

Нагадайте учасникам, що кожна ситуація буде різною, тому ці ключові принципи є лише орієнтиром, а не суворим набором правил. Мета полягає в тому, щоб зробити все можливе, щоб ПДД став безпечним, активним і веселим для всіх дітей.

Запитайте учасників, чи є в них якісь додаткові критичні міркування, що з'явилися під час групових обговорень за столом, які вони хотіли б додати до цього списку ключових принципів для ефективної організації? Поясніть, що, просуваючись у навчанні, ми будемо постійно повертатися до цього списку, щоб доповнювати та вдосконалювати його.

ВИСНОВОК: Щоб завершити це заняття, попросіть учасників поміркувати про ставлення та культурні практики щодо статі та інвалідності в їх контексті. Нагадайте, що потрібно докласти певних додаткових зусиль, щоб забезпечити залучення найбільш уразливих дітей до діяльності ПДД. Підкресліть, що ми маємо бути свідомими, допомагаючи дітям з різних груп рівноправно брати участь і отримувати користь.

РОЗДАТКОВІ МАТЕРІАЛИ: Повідомте учасникам, що додаткову інформацію можна знайти в Оперативних рекомендаціях щодо ПДД, зокрема в Розділі 3. **Розподіліть роздаткові матеріали 3 і 4** (роздайте їх кожному учаснику) як додаткові допоміжні довідкові дані для них.

ОБІД

6. Управління деструктивною поведінкою та робота з дітьми, які перебувають у скрутному становищі Частина I (I година)

 - Як застосовувати визначені ключові принципи для ефективної організації на практиці - Управління деструктивною поведінкою - Робота з дітьми, які перебувають у скрутному становищі	 I година	 - Аркуші для дошки з відкидними таблицями - Маркери - Копії каталогу заходів ПДД або роздаткові матеріали наступних вибраних видів діяльності з каталогу: 5.2 «Мова тіла» та 4.6 «Пам'ять про когось, хто має значення» - Допоміжні матеріали для підготовки до рольових ігор - Заздалегідь підготовлені аркуші на дошках, які зазначені у відповідних підрозділах - Копії роздаткових матеріалів 5, 6, 7 і 8 для кожного учасника
---	---	---

6.1. Управління деструктивною поведінкою

Примітка для інструктора

Почніть заняття, повернувши увагу учасників до ключових принципів ефективної організації дитячих груп, спільно розроблених на попередній сесії. Скажіть їм, що під час наступної практичної вправи ви застосуєте визначені ключові принципи та розглянете, як вирішити проблеми з поведінкою, які можуть виникнути під час діяльності. До них відносяться агресивна поведінка та діти, які демонструють ознаки перебування у скрутному становищі.

- Таблиця із Ключовими принципами для хорошого організатора
- Дошка або РРТ 20: Ознаки перебування у скрутному становищі
- РРТ 21: Діяльність групи – Група 1
- РРТ 22: Діяльність групи – Група 2
- Дошка або РРТ 23: Відображення запитань

ПІДГОТОВКА: На пленарному занятті попросіть групу описати ознаки потенційної деструктивної поведінки. Перелічіть їх на аркуші. Зробіть те саме для дітей, які демонструють ознаки перебування у скрутному становищі, і порівняйте з РРТ 20.

Розділіть учасників на дві групи, дайте одній групі завдання 5.2 «Мова тіла», а групі 2 — завдання 4.6 «Пам'ять про когось, хто має значення». Виділіть обом групам близько 20 хвилин на підготовку. Попросіть групи підготувати рольові ігри для своєї діяльності. Розділіть ролі організаторів між 2 або 3 членами групи. Решта групи можуть взяти на себе ролі дітей.

Група 1 (РРТ 21): Попросіть групу 1 включити в рольову гру сценарій, який залучає дітей з деструктивною поведінкою. Попросіть їх вибрати 2 дітей із **Профільей дітей з деструктивною**

поведінкою (Роздатковий матеріал 7), розробити стратегії підтримки цієї дитини/дітей і включити їх у рольову гру.

Попросіть їх вибрати 2 із них і використати рекомендації з **роздаткового матеріалу 4**, щоб продемонструвати, як керувати дитиною.

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 5: Це Додаток D, взятий з Оперативних рекомендацій щодо ПДД (роздайте кожному учаснику як роздатковий матеріал).

Група 2 (РРТ 22): Попросіть групу 2 включити дітей, які демонструють ознаки перебування у скрутному становищі. Поверніться до таблиць і **РРТ 20**.

Попросіть їх вибрати 2 дітей із **Профілів дітей, що перебувають у скрутному становищі (Роздатковий матеріал 8)**, розробити стратегії підтримки цієї дитини/дітей і включити їх у рольову гру.

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 6: Реакція на скрутне становище. Роздайте цей матеріал групі, коли вони будуть готові.

Примітки для інструкторів

Підкресліть важливість того, щоб група дотримувалася рольової гри, і чітко проілюструйте дії, вжиті для боротьби з деструктивною поведінкою або проблемними дітьми. **НЕ ВИХОДІТЬ ЗА СЦЕНАРІЙ!** Мета заняття полягає в тому, щоб відпрацювати навички, а також для всієї групи дізнатися та визначити, як би вони вирішували ситуацію.

ПРАКТИКА: Нехай Група 1 представить свою рольову гру.

ЗАПИС: Під час виступу Групи 1 попросіть членів Групи 2 робити нотатки, використовуючи свої блокноти, про те, як організатор(и) впорав(ли)ся з ситуацією та які ключові принципи застосовувала Група 1, коли вони виконували свою вправу. Поговоріть спочатку про те, як це було. Потім попросіть іншу групу надати відгук. Нагадайте, що це також буде нагода попрактикуватися у наданні позитивного відгуку.

Після 1^{-ої} рольової гри запропонуйте **всім учасникам поміркувати**, обговоривши наступні запитання на слайді **РРТ 23**:

- Що, на вашу думку, пройшло добре?
- Що можна було зробити інакше або чого не вистачало?
- Чому ви обрали конкретні стратегії?
Наскільки вони були ефективними?

Сприяйте обговоренню, коли учасники висловлюватимуть свої спостереження.

ВІДОБРАЖЕННЯ: Після відгуків груп запитайте учасників: Які у вашій культурі поширені способи, за допомогою яких батьки чи вчителі керують дітьми з деструктивною поведінкою? Які підходи є позитивними та безпечними? Яких з них слід уникати?

Якщо пропонуються будь-які зміни або додаткові ідеї щодо **ключових принципів ефективної організації**, особливо щодо поводження з деструктивними дітьми, узгодьте ці зміни з групою.

Примітка для інструктора:

Зверніть увагу учасників на той факт, що в їхніх групах деякі діти можуть взяти на себе «роль, орієнтовану на завдання», тобто вони намагаються допомогти своїй групі зосередитися на поставленому завданні та виконати його. Інші діти можуть більше схилитися до «особистих і соціальних ролей», – прагнучи почуватися добре в групі. Будуть також діти, які беруть на себе деструктивні ролі - заважаючи групі виконати завдання або не даючи іншим почуватися добре. Одна дитина може переходити від однієї ролі до іншої під час діяльності ПДД, і стратегії організаторів необхідно буде постійно коригувати, щоб керувати цими змінами у поведінці дітей у групі.

Підкресліть, що в будь-якій ситуації необхідно застосовувати безпечні, позитивні, ненасильницькі методи керування поведінкою дітей, навіть якщо в деяких культурах прийнятними вважаються інші підходи до дисциплінування дітей.

7. Управління деструктивною поведінкою та робота з дітьми, які перебувають у скрутному становищі Частина 2 (1 година)

 - Як застосовувати визначені ключові принципи для ефективної організації на практиці - Робота з дітьми, які перебувають у скрутному становищі	 1 година	 - Аркуші для дошки з відкидними таблицями - Маркери - Копії каталогу заходів ПДД або роздаткові матеріали наступних вибраних видів діяльності з каталогу: 5.2 «Мова тіла» та 4.6 «Пам'ять про когось, хто має значення» - Допоміжні матеріали для підготовки до рольових ігор - Заздалегідь підготовлені аркуші на дошках, які зазначені у відповідних підрозділах
--	---	--

7.1. Робота з дітьми, які перебувають у скрутному становищі

ПРАКТИКА: Продовжуйте з того місця, де ми зупинилися на попередньому занятті. Перейдіть до групи 2 і їх рольової гри.

СПОСТЕЖЕННЯ ТА ЗАПИС: Попросіть учасників поспостерігати, як організатор(и) керував(ли) дитиною або дітьми, які демонстрували ознаки перебування у скрутному становищі. Поверніться до «хороших навичок організації – доброго серця, уважних очей, чутливих вух...»

Після того, як група 2 закінчить рольову гру, зазначте, що для такого виду діяльності організатори ПДД повинні бути готові підтримати будь-яких дітей, які можуть опинитися в біді.

Після рольової гри запропонуйте **всім учасникам поміркувати**, обговоривши такі питання:

- Що, на вашу думку, пройшло добре?
- Що можна було зробити інакше або чого не вистачало?
- Чому ви обрали конкретні стратегії? Наскільки вони були ефективними?

Сприяйте обговоренню, коли учасники висловлюватимуть свої спостереження.

Примітка для інструктора

Підкресліть, що під час своєї діяльності організатори повинні щиро прислухатися та поважати погляди дітей і підлітків. Вони мають уважно реагувати на реакцію дітей і слідкувати за тим, як їх діяльність впливає на кожну дитину, оскільки завжди існує ймовірність того, що діти можуть бути засмучені. Вони також повинні усвідомлювати, що деструктивна поведінка може виникати в результаті страждань або труднощів, з якими дитина стикається вдома.

Під час будь-якої діяльності будьте уважні до змін настрою дітей, звертаючи увагу на наступне (*інструктор може повернутися до таблиці або слайду РРТ з Ознаки скрутного становища*).

Після надзвичайної ситуації, особистої чи сімейної кризи важливо розуміти, що це нормальна реакція на тривожні події, і не всі діти, які демонструють ці ознаки, можуть отримати психічні захворювання або потребують професійного психологічного втручання. Хоча деяким може знадобитися негайна допомога, більшість відновлять нормальний рівень функціонування після задоволення своїх базових потреб і отримання безпеки, на додаток до відновлення або встановлення соціальної підтримки².

Підкресліть, що організатори повинні знати, як реагувати та до кого направити дітей, якщо вони потребують особливої допомоги. Важливо, щоб вони знали, як підтримувати дітей у цьому процесі. Вони не повинні самі за це відповідати. Вони повинні працювати зі своїми координаторами та керівниками ПДД, а також з іншими колегами, такими як медичні працівники, відповідно до політики та процедур своїх організацій. Організатори повинні знати, що їхня підтримка дітей не обмежується установами ПДД.

ЗАКРИТТЯ: Закрийте цей сеанс наступним заходом. Попросіть учасників стати в коло. Запитайте їх, чому насильство чи насильницька поведінка зростає під час надзвичайної ситуації. Використовуйте м'яч і киньте його учаснику, який хоче відповісти. Зазначте, що деструктивна поведінка дітей у ПДД може бути проявом насильства або жорстокого поводження з ними. Запишіть їхні відповіді в таблиці. Тепер попросіть їх назвати причини, чому мають місце ці форми насильства. Які причини? Зафіксуйте в таблиці причини, названі учасниками, поруч із формами насильства.

Примітка для інструктора

Підкресліть, як ми ЗНАЄМО, що це станеться в будь-якій надзвичайній ситуації, тому з першого дня важливо намагатися запобігти цим порушенням і залучати для цього ширшу спільноту. Запропонуйте учасникам у групах по 3-4 особи попрацювати над обговоренням наслідків насильства та як усунути кожну з причин. Попросіть кожну групу поділитися своїми думками на пленарному занятті.

Примітка для організатора: – наступне можна використовувати як допоміжні списки для додавання до списків учасників:

² «Запобігання та реагування на скрутний стан у всіх заходах за участі дітей», World Vision International, 2015

Причини насильства:

- Порушення прав людини
- Політична нестабільність
- Відсутність рівності та справедливості
- Гендерна нерівність
- Бідність
- Відсутність правильного розуміння та поваги до культурного різноманіття
- Шкідливі традиційні звичаї
- Ставлення та поведінка
- Алкоголь
- Проблеми психічного здоров'я

Наслідки насильства:

- Погані стосунки з собою, родиною, друзями
- Злодійство
- Банди
- Зловживання наркотиками
- Сексуальне насильство
- Проституція
- Нездорова сексуальна поведінка
- Підліткова вагітність
- ВІЛ-інфекції
- Високий ризик психічних захворювань
- Перерване навчання
- Соціальна та фізична ізоляція тощо.

8. Підготовка до організації (30 хвилин)

 Практикування організації	 30 хв	 - Наліпки - Папір для відкидних таблиць - Маркери - Копії Каталогу діяльності ПДД або роздаткові матеріали з організації вибраних завдань для кожної пари - Допоміжні матеріали для підготовки до рольових ігор - Слайд РРТ або таблиця циклу планування
---	--	---

- Відкидна таблиця або РРТ 24: Ресурси планування
- Відкидна таблиця або РРТ 25: Інструкції з практики організації
- Відкидна таблиця або РРТ 26: Цикл планування заняття
- Відкидна таблиця або РРТ 27: Процес планування заняття

Примітка для інструктора:

Завершіть день, оголосивши тему завтрашнього заняття з практики організації. Це дозволить групам використати вечір, щоб розробити деякий початковий підхід і планування свого заняття. Перш ніж вони закінчать, ви можете надати деякі вказівки щодо планування заняття нижче.

ПІДГОТОВКА: Переконайтеся, що учасники скористалися ресурсами Оперативних рекомендацій і Каталогу заходів, щоб спланувати заняття у ПДД. Посилайтеся на «Робочу таблицю планування діяльності» (стор. 14), КРОКИ (стор. 13) тощо, як на важливу допомогу для підготовки до заняття. А також на Інформацію для організаторів ПДД у Розділі 3 Оперативних рекомендацій (**РРТ 24**).

ПІДГОТОВКА: Скажіть усім, що вони повинні одягнути на себе уявний костюм організатора – костюм супергероя! Тепер ви виконуватимете роль організатора протягом решти семінару.

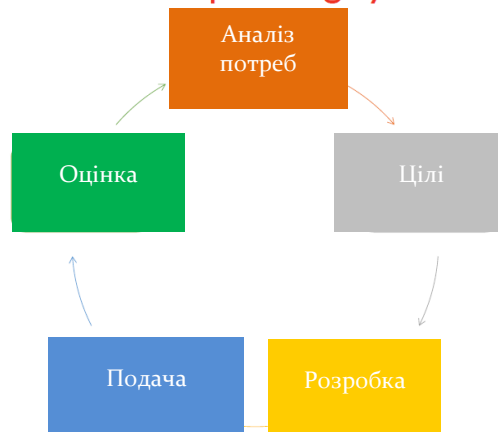
Попросіть учасників обрати собі співведучих (групи з 3 осіб). Повідомте, що у них є вечір і ще **30 хвилин** цього заняття або, якщо потрібно, завтра вранці, щоб підготуватися до організації заняття у ПДД на основі призначеної їм діяльності. Учасники також можуть використовувати вечірній час. Решта учасників гратимуть роль «дітей у ПДД». Попросіть учасників-організаторів переглянути матеріал про навички хорошого організатора із заняття 2 і взяти до уваги наступні вказівки під час підготовки (**РРТ 25**).

- Не забувайте про те, щоб чітко визначити мету або завдання цього заняття – Чому це важливо для дітей? Як це їм допоможе?
- Подумайте, як найкращим чином полегшити цю діяльність у вашому контексті. Подумайте про культуру, контекст і проблеми, з якими стикаються діти, як утримати увагу та інтерес дітей.
- Пройдіть цикл планування (**РРТ 26**) і зауважте, що, готуючись до своєї діяльності, їм потрібно враховувати, ким є діти; яка навчальна мета заняття; як адаптувати дії з посібника по організації заходів, якщо це необхідно, а потім як організовувати та добре

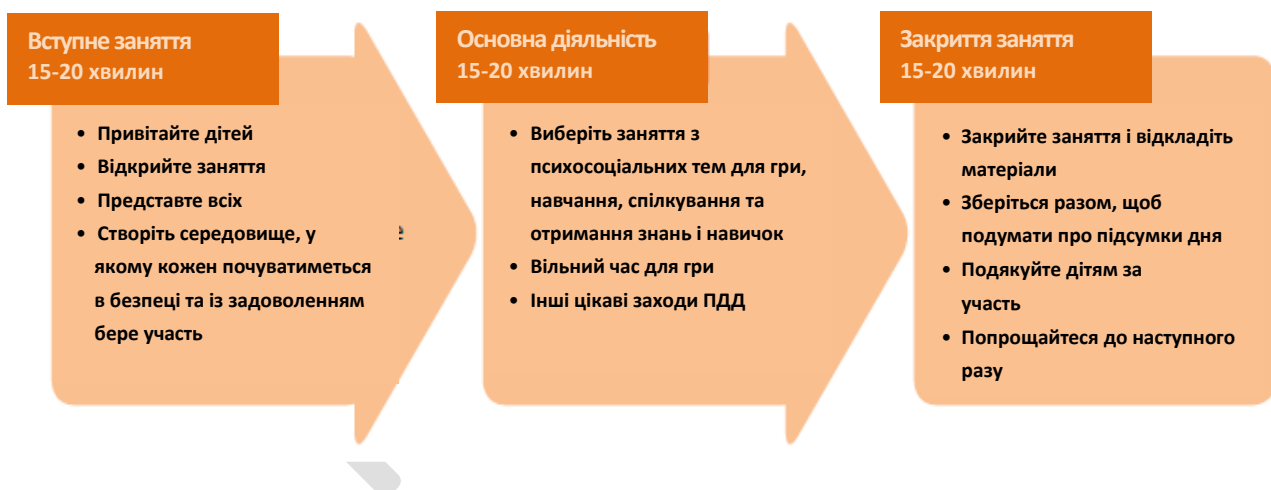
виконувати свої задачі. Будемо разом оцінювати і завтра подумаємо, як проводити моніторинг і оцінку занять.

- Організатори також можуть вибрати будь-які матеріали, які їм потрібні, у навчальній кімнаті та підготувати необхідний реквізит для свого заняття.

Session planning cycle

Необхідно скористатися інструкціями щодо планування занять на слайді **PPT 27** (наведені нижче), щоб допомогти їм спланувати заняття. На все заняття вони мають відвести до години.

9. Огляд і підсумок дня (30 хв.)

 Для підведення підсумків дня	 30 хв	
--	--	--

- РРТ 28: Огляд і підсумок
- Таблиця із Ключовими принципами хорошого організатора
- Таблиця: Плюс Мінус Цікаво

- Попросіть учасників подивитися на таблиці на стіні, їхні роздаткові матеріали і нотатки та поміркувати над проблемами, які ви розглядали протягом дня
- Кожна особа має записати у своїх зошитах 1 або 2 ключових висновків
- Попросіть кількох людей поділитися своїми висновками
- Помістіть на дошку таблицю і проаналізуйте результати дня, використовуючи **інструмент оцінки «плюс, мінус, цікаво»**. Попросіть учасників написати один висновок, у якому буде зазначено те, чого вони дізналися або що було корисним (плюс); щось, що не було корисним або могло бути краще (мінус), а потім будь-які невирішені запитання або щось, про те чого вони хочуть дізнатися більше (цікаво)

Таблиця П-М-Ц

Плюс	Мінус	Цікаво

Спитайте одного або двох волонтерів, які завтра можуть керувати активізацією учасників, – чи вони зможуть вибрати щось із каталогу (с. 26 – 29) або те, що вони використовували у своїй роботі.

КІНЕЦЬ ПЕРШОГО ДНЯ

Розклад на 2 день

Час	Потрібний час	День другий
08.30-09.00	30 хв	Заняття 10: Вітаємо з поверненням
9.00 – 10.30	90 хв	Заняття 11: Практикування організації Частина 1
10.30-11.00	30 хв	Перерва на каву
11.00 – 12.30	90 хв	Заняття 11: Практикування організації Частина 2
12.30-13.30	60 хв	Обід
13.30 – 14.30	60 хв	Заняття 11: Практикування організації Частина 3
14.30 – 15.30	60 хв	Заняття 12: Моніторинг змін психосоціального самопочуття дітей
15.30-15.45	15 хв	Перерва на каву
15.45-16.30	30 хв	Заняття 13: Самопочуття організатора
16.30-17.00	30 хв	Заняття 14: Оцінка, підведення підсумків і закінчення

10. Вітаємо з поверненням (30 хвилин)

 - Зробити огляд дня - Спланувати заходи на день	 30 хв	
--	--	--

- РРТ 29: Вітаємо з поверненням
- Відкидна таблиця або РРТ 30: Розклад на день
- Відкидна таблиця або РРТ 31: Цілі навчання
- Активізація учасників

- Привітайте учасників з поверненням. Попросіть одного з волонтерів керувати активізацією учасників.
 - Швидко перегляньте, що було пройдено в перший день.
 - Поділіться цілями та розкладом на другий день. Наступні пункти можна продемонструвати на слайді РРТ або на дошці
- Практикуйте організацію та надавайте конструктивний зворотний зв'язок
 - Використовуйте інструменти, які допомагають відстежувати зміни в динаміці класу, психосоціальній поведінці дітей та проводити опитування батьків або опікунів
 - Використовуйте інструмент для оцінки якості участі дітей
 - Дослідіть самопочуття організатора

II. Практикування організації (до 4 годин)

 • Практикування організації Необхідний час залежить від кількості учасників. Виділяйте по годині на групу.	 До 4 годин	 • Наліпки • Папір для відкидних таблиць • Маркери • Копії Каталогу діяльності ПДД або роздаткові матеріали з організації вибраних завдань для кожної пари • Допоміжні матеріали для підготовки до рольових ігор • Слайд РРТ або таблиця циклу планування
---	---	---

- Відкидна таблиця або РРТ 32: Практикування організації
- Відкидна таблиця або РРТ 33: Відображення запитань

II.1. Практикування організації

Це заняття дає кожному учаснику можливість застосувати хороші навички організації до певного виду діяльності з каталогу. Це також дозволяє іншим учасникам надавати зворотній зв'язок організаторам, дозволяючи всім учасникам вчитися один у одного та застосовувати на практиці як навички організації, так і конструктивний зворотний зв'язок.

Якщо в групі більше 12 осіб, розділіть групу на 2 і нехай команди в кожній групі одночасно практикують свою організаторську діяльність. Переконайтеся, що в учбовому класі є достатньо місця для навчання учасників.

Продемонструйте слайд **РРТ 32**, щоб освіжити в пам'яті учасників їх завдання (це такий самий слайд, що і **РРТ 25** із Заняття 8)

Якщо для практики або підготовки потрібно більше часу, можна виділити на це додаткові 30 хвилин, якщо ви рухаєтесь за розкладом.

ЗАПИС: Нагадайте учасникам про необхідність користуватися своїми блокнотами. Коли одна пара виконує свою рольову гру, інші повинні робити нотатки щодо своїх спостережень. Їхні спостереження будуть поширені та обговорені після того, як кожна пара закінчить свою рольову гру.

МІРКУВАННЯ: У своїх групах після того, як вони проведуть свої заняття, поміркуйте над навичками організації у кожній групі. Дайте решті учасників поміркувати протягом 2-3 хвилин про організацію, а потім надати конструктивний відгук кожній групі. Попросіть учасників сформулювати свої думки стосовно таких питань для роздумів (**РРТ 33**):

Що, на вашу думку, пройшло добре?

Що можна було зробити інакше або чого не вистачало?

Повісьте на стіну два аркуші на дошках. Зафіксуйте на дошках ключові міркування, згадані під час відгуків учасників.

ВИСНОВОК: Після того як кожна група завершить свої експериментальні вправи, знову зберіть усіх разом. На пленарному занятті поділіться деякими ключовими спостереженнями та здобутими знаннями. Використовуйте кілька навідних запитань, наприклад:

- Як ви почувалися
- Чого ви дізналися?
- Що для вас було найбільш складним? Чому?

Примітки для інструктора:

Підсумуйте, сказавши, що кожен має свій власний стиль організації. Але є деякі навички, які є критично важливими для забезпечення успішного заняття. Наприклад, у вашій культурі може бути ненормальним, коли до поглядів та ідей дітей прислухаються та сприймають їх серйозно. Це ключовий елемент ПДД і дійсно важливий спосіб зрозуміти, як діти почувалися та справляються зі складною ситуацією, у якій вони опинилися. Пам'ятайте про це, коли ми перейдемо до наступного заняття.

Під час цього заняття можна робити такі перерви:

РАНКОВА ПЕРЕРВА

ОБІД

12. Моніторинг змін у поведінці та навичках (1 година)

 - Відстежувати зміни в поведінці та навичках дітей-учасників - Оцінювати якість участі дітей	 1 година	 - Підготовлені відкидні таблиці - Маркери - Роздаткові матеріали - PPT слайди
---	---	--

- PPT 34: Триангуляція даних
- Короткий вступ до інструментарію роздаткових матеріалів
- Опитування (Роздаткові матеріали 10, 11 і 12)
- Роздаткові матеріали для групового інструктажу (Додаток)
- PPT 35: Поради щодо проведення опитувань з дітьми (Роздатковий матеріал 9)
- PPT 36: Групові інструктажі
- Розгорнута таблиця аналізу (бажано роздрукована або спроектована на екран)

Примітка для інструктора

Коли ми починаємо новий проект, ми можемо зосередитися більше на завершенні нашої діяльності, ніж на контролі за самопочуттям дітей, коригуванні планів і навчанні.

Під час реалізації заходів ПДД дуже важливо не тільки дбати про те, щоб заходи ПДД реалізовувалися, як було заплановано, але також стежити за змінами в житті, поведінці та навичках дітей. Регулярний моніторинг допомагає організаторам ПДД відстежувати прогрес дітей і вчасно вносити корективи для забезпечення ефективності роботи.

ПРЕЗЕНТАЦІЯ: Для проведення моніторингу та оцінки прогресу в діяльності ПДД організаторам пропонується застосувати такий процес (**PPT 34**):

- Проведення дослідження психосоціального самопочуття дітей, які беруть участь у заходах ПДД
- Сприяння співбесідам з опікуном та
- Спостереження за поведінкою та реакцією дітей-учасників

Створення даних моніторингу з трьох різних джерел дозволить організаторам проводити триангуляцію інформації та отримати цілісну картину для прийняття обґрунтованих рішень щодо подальших кроків. Використайте **PPT 34**, щоб продемонструвати концепцію триангуляції.

Наявність цих даних допомагає зрозуміти психосоціальне самопочуття дітей і спланувати діяльність ПДД відповідно до потреб.

До кожного з трьох компонентів додаються відповідні інструменти для використання організаторами.

Спостереження психосоціального савмопочуття дітей рекомендується проводити шляхом індивідуального інтерв'ю з дітьми, яке проводиться двічі протягом курсу ПДД. Перший раз інтерв'ю з дітьми буде проведено на початку першого заняття ПДД. Потім інтерв'ю буде повторено вдруге з тими ж дітьми після останнього заняття ПДД. Завдяки цим опитуванням організатори отримують дані до та після проведення занять, що описують психологічний стан дітей та зміни в статусі ПСП дітей, коли вони беруть участь у діяльності ПДД. Для запобігання тиску на дітей, щоб вони відповідали так, як, на їхню думку, хочуть почути дорослі, інтерв'юєр

повинен пояснити дитині, що немає правильних чи неправильних відповідей, і заохочувати їх давати чесні відповіді.

ПРИМІТКА: Організатори можуть проводити інтерв'ю з дітьми та заповнювати анкети (згідно з Роздатковим матеріалом 10. Роздайте його учасникам), використовуючи паперові форми, або, якщо можливо, це бажано зробити на планшетах, що зробить процес швидшим і легшим для адміністрування та аналізу. **Продемонструйте слайд РРТ 35 і роздайте Роздатковий матеріал 9 – з порадами щодо проведення опитувань з дітьми.**

Співбесіди з опікунами також рекомендується проводити принаймні двічі – на початку та після завершення діяльності ПДД. Було б дуже бажано також зустрітися з опікунами для проміжної співбесіди. Це корисно для того, щоб побачити, як ситуація змінюється з точки зору опікуна, а також для подальшого спостереження, щоб відстежувати прогрес дітей і переконатися, що ми в ПДД робимо правильні речі. Для запобігання тиску на опікунів, щоб вони відповідали так, як, на їхню думку, хоче почути інтерв'юер, він повинен пояснити опікунам, що немає правильних чи неправильних відповідей, і заохочувати їх давати чесні відповіді.

Проведення цих співбесід з опікунами є важливим кроком, зокрема для заохочення опікунів до активної участі та внеску в підтримку психосоціального самопочуття їхніх дітей.

Після реєстрації в ПДД або в будь-який інший зручний момент попросіть дозволу поговорити з опікуном протягом 30 хвилин. Опитайте стільки опікунів, скільки зможете, залежно від часу та ресурсів. Якщо ви вирішите проводити співбесіди в будь-який інший час, а не після реєстрації, можна також розглянути альтернативу і зробити вибірку, щоб обрати опікунів для співбесід.

Приклад вибірки: Спробуйте співпрацювати принаймні з 30% опікунів. Виберіть опікунів випадковим чином, використовуючи список дітей ПДД, – базу даних дітей ПДД. Вибірка з бази даних дітей ПДД = Загальна кількість дітей у ПДД/ 30% (наприклад, якщо ПДД відвідує 60 дітей, вибірка = $60/30\% = 3$). Таким чином, буде обрано опікуна кожної з-ї дитини)

Використовуйте рекомендований інструмент для інтерв'ю з опікунами (**Роздайте учасникам роздатковий матеріал 11**). Він містить вказівки щодо підходів до опікуна. Подібно до опитувань дітей, інтерв'ю з опікунами можна проводити за допомогою паперових форм або планшетів.

Спостереження організатора (Роздайте учасникам роздатковий матеріал 12). Для моніторингу поведінки та ставлення дітей у групі організатори також можуть проводити структуроване спостереження щотижня або щомісяця. Пропонується ³ інструмент спостереження, призначений для використання з дітьми від 5 до 17 років. Завдяки цьому процесу організатори заохочуються виділяти час, щоб подумати та поміркувати про те, що вони спостерігали серед дітей у ПДД за останній тиждень/місяць. Інструмент спостереження фіксує як кількісну, так і якісну інформацію. Організатори також можуть використовувати цю інформацію для організації регулярних зустрічей для обговорення серед персоналу ПДД, щоб поділитися своїми спостереженнями та розглянути нові проблеми та тенденції. Узагальнення результатів регулярного спостереження на етапі оцінки програми дозволить доповнити дані для триангуляції та побачити прогресування самопочуття ПСП дітей в ПДД.

³ Інструмент розроблений Plan International

12.1. Робота групи: Інструментарій психосоціального самопочуття

Примітка для інструктора:

ПІДГОТОВКА: Для цієї вправи розділіть учасників на 3 групи. Кожна група спробує один із інструментів опитування, а потім повідомить про свої міркування щодо інструменту іншим групам.

Група 1: Спостереження психосоціального самопочуття дітей

Група 2: Співбесіда з опікуном

Група 3: Інструмент спостереження

РОЗДАТКОВІ МАТЕРІАЛИ 10, 11 і 12: Попросіть кожну групу ознайомитися з роздатковим матеріалом, який відповідає їх інструменту спостереження, а також з розданими копіями інструменту опитування і з аркушем пояснень до інструменту та інструкціями для групи. **Роздрукуйте інструкцію в додатку – по одному або по два примірники для кожної групи.**

РОБОТА ГРУПИ: РРТ 36

Попросіть групи виконати такі дії:

1. Прочитати разом у групі коротку інструкцію до інструменту
2. Прочитати вступ до інструменту для групи
3. Прочитати інструкцію до групової діяльності
4. Підготувати коротку презентацію для інших груп з описом інструменту; як збираються дані; для чого можна використовувати дані, а також ваші роздуми/запитання щодо використання цього інструменту.

Дайте кожній групі 45 хвилин, щоб спробувати використати інструменти моніторингу та скласти свій відгук.

Переконайтеся, що вони витрачають принаймні половину цього часу на спробу інструменту. Не має значення, якщо вони не завершать спостереження. Їм потрібно лише випробувати цей інструмент достатньо для того, щоб відповісти на три запитання:

1. як збираються дані;
2. для чого можуть бути використані дані,
3. і ваші думки/запитання про те, як використовувати цей інструмент

ЗВІТ: Кожна група звітує, використовуючи наведені вище запитання, щоб сформулювати свої відповіді. Переконайтеся, що вони детально охоплюють кожне питання. Дайте учасникам можливість відповісти або поставити запитання.

Після звіту групи 1 повідомте всій групі, що можна застосувати різні підходи до аналізу даних, у тому числі аналіз даних Excel (див. приклад у додатку). Незалежно від того, який підхід до аналізу даних вибрано, переконайтеся, що проведена аналітична робота для підтримки постійного вдосконалення роботи ПДД.

(див. наведений **приклад** введення та аналізу даних)

Analysis of Children Psychosocial Well-being

ПРИКЛАД: Електронна таблиця Excel показує, як можна узагальнити відповіді на опитування для аналізу. Бажано використовувати заздалегідь підготовлені графіки аналізу, щоб продемонструвати, як учасники можуть узагальнювати та аналізувати отриману інформацію. Ці аркуші можна роздрукувати або спроектувати на екран.

УЧАСТЬ ДІТЕЙ: Повідомте, що зведені результати також можна використовувати як інструмент моніторингу, яким можна поділитися з самими дітьми, щоб обміркувати прогрес і внести пропозиції щодо покращень. Ви можете пояснити дітям, що ми хочемо більше дізнатися від них, дізнатися, які погляди мають дівчата, що думають хлопці.

Ви можете представити зведені результати цього опитування та запитати дітей, що вони думають про результати. Покажіть зведені результати та запитайте дітей, які причини для таких оцінок і відповідей? Потім дітей можна запитати, що можна зробити, щоб покращити результати.

12.2. Оцінка участі дітей:

- Засіб оцінювання участі дітей (Роздатковий матеріал 2)
- Аркуш з таблицею інструменту оцінювання
- Кольорові наліпки – по 9 на кожного

Примітка для інструктора:

Згадайте наше заняття про участь дітей у перший день. Тоді учасники отримали інструмент оцінювання участі дітей (**Роздатковий матеріал 2**). Попросіть їх знайти цей роздатковий матеріал і прочитати його разом.

ПІДГОТОВКА: Намалюйте таблиці з 9 контрольними показниками та 4 смайликами на двох аркушах і повісьте їх на стіну. Див. фото нижче:

ДІЯЛЬНІСТЬ: Попросіть кожного з учасників оцінити кожен з контрольних показників з точки зору їхніх ролей у якості дітей під час практичних занять з організації. Дайте їм кілька хвилин, щоб поставити по одній крапці-наліпці навпроти кожного показника у колонці зі смайликом або без смайлика!

МІРКУВАННЯ: Відійдіть і попросіть учасників поміркувати над своїми оцінками. Попросіть їх подумати над такими запитаннями:

- Які закономірності вони бачать?
- Що вони думають про такий інструмент?
- Як це можна використати для покращення участі дітей?

ВИСНОВОК: Попросіть висловити остаточні роздуми щодо інструментів моніторингу. Підкресліть важливість слухати дітей і реагувати на їхні ідеї та відгуки.

ПЕРЕРВА

13. Самопочуття організатора (30 хвилин) Додаткове заняття

 - Визначити стресові моменти або труднощі для організатора - Визначити стратегії їх подолання	 30 хвилин	 Смайлики на папірцях
--	---	--

- Смайлики

13.1. Самопочуття організатора

ПІДГОТОВКА: Організаторам важливо переконатися, що вони піклуються про своє здоров'я та самопочуття. Робота з дітьми у складних ситуаціях може бути важкою, і організатори також можуть зіткнутися з труднощами у своєму житті.

учасників

Намалюйте на аркушах паперу серію «смайликів», які виражають різні емоції. Напишіть на папері слово, яке описує смайлик, наприклад: втомлений, щасливий, тривожний, злий, розчарований, знуджений... Запитайте, чи є інші не представлені емоції. Додайте ще й ці смайлики до вже готових.

ОБГОВОРЕННЯ: Покладіть їх посередині кімнати на підлогу та попросіть учасників вибрати два почуття, які вони мають або відчувають, що вони можуть бути для них проблемою при організації ПДД. Потім дайте їм кілька хвилин, щоб подумати, як вони впораються з ними.

ЗВІТ: Нехай люди поділяться своїми відповідями та стратегіями. Запитайте, як організатори можуть підтримувати один одного. Чим менеджери ПДД можуть їм допомогти?

Занотуйте ідеї та стратегії у своїх блокнотах.

14. Оцінювання та закриття навчання (30 хв.)

 Дає можливість учасникам закріпити знання, отримані при навчанні	 30 хвилин	 - Форми оцінювання – або посилання на онлайн-оцінювання - Сертифікати про відвідування (якщо вони є)
--	---	---

- РРТ 37: Оцінювання та закриття
- РРТ 38: Дякую вам

Примітки для інструкторів

Запропонуйте учасникам зібратися перед мішенями з першого дня навчання. Використовуйте їх як спосіб поміркувати про те, чого учасники навчилися за останні два дні.

ПІДГОТОВКА: Скажіть учасникам: Пам'ятаєте цілі з першого дня навчання? Після цих двох днів навчання подумайте про те, чому ви навчилися. Як би ви зараз розмістили свої наліпки?

ОЦІНЮВАННЯ: Роздайте кожному учаснику по 4 наліпки – іншого кольору, ніж ті, що використовувалися в перший день. Нехай вони розмістять їх на мішенях на основі того, що вони дізналися під час навчань. Попросіть кожного учасника прокоментувати, як вони ставляться до навчань.

- Що було найважливішим, чого вони навчилися?
- Яку сферу розвитку або навчання вони хочуть робити найбільше як організатори?

Вислухайте кожного учасника, а потім попросіть їх «зняти костюм організатора». Подякуйте їм за участь.

2. Коротка форма оцінювання

Кожен учасник заповнює коротку форму оцінювання та передає її інструктору.

Або нехай виконають вправу «плюс/мінус/цікаво».

Роздайте сертифікати відвідування, якщо вони використовуються.

НЕОБОВ'ЯЗКОВО: Щоб завершити навчання, виберіть кінцеве завдання з каталогу діяльності ПДД.

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ І: Поради для хорошого організатора

ХОРОШИЙ ОРГАНІЗАТОР:

- ✓ Завжди наготові
- ✓ Діє вчасно та забезпечує дотримання розкладу ПДД
- ✓ Добре працює з іншими співробітниками, організаторами та волонтерами
- ✓ Несе відповідальність перед своїми менеджерами та керівниками
- ✓ Веде регулярний журнал обліку діяльності та відвідувачів ПДД
- ✓ Розуміє права дитини, захист дітей (включно з особливими ризиками для дітей у їхньому контексті) та потребу дітей у догляді та піклуванні, щоб оговтатися після стресових подій
- ✓ Забезпечує своєчасне вирішення будь-яких проблем
- ✓ Гарантує, що ПДД працює належним чином, є чистим і безпечним, а також має належне обладнання та матеріали
- ✓ Зберігає простір веселим і гостинним, передає тепло і відкритість
- ✓ Добре спілкується з дітьми, вдумливо підбирає слова
- ✓ Є послідовним і справедливим, встановлює і підтримує відповідні межі
- ✓ Підтримує добрі стосунки з дітьми, опікунами та громадою
- ✓ Знаходить час, щоб подбати про себе та про колег.

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 2: Показники етичної участі дітей

ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ	Опис	0 Зовсім ні	1 Просто добре	3 Добре	4 Відмінно
					
1. Ваша роль була чіткою та добре зрозумілою	Чи було у вас достатньо інформації, щоб прийняти рішення про участь? Чи отримуєте ви інформацію про діяльність у зручному для дітей форматі та мовою, яку ви розумієте? Чи чітко пояснено та зрозуміло ролі та обов'язки кожного учасника?				
2. Участь є добровільною (з вашої згоди)	Чи є участь добровільною? Чи можете ви припинити участь у будь-який момент?				
3. До вас ставилися з повагою	Чи відчуваєте ви впевненість у висловленні своїх поглядів, думок і відгуків членам/лідерам спільноти? Чи відчуваєте ви, що члени/лідери місцевої громади враховують вашу думку чи точку зору під час прийняття рішень?				
4. Участь має відношення до вашого життя	Чи відповідає програма вашому життю та інтересам? Ви стали впевненішими та відчули позитивні зміни у своєму житті? Те, що ви дізналися, корисно для вашого повсякденного життя та майбутнього?				

5. Участь дружна до дітей (важлива для вас)	Чи використовуються дружні до дитини підходи та методи? Чи використовуються доступні для дітей місця для зустрічей? Чи розвинули ваші здібності та навички заходи та способи, які організовує персонал або дорослі?				
6. Участь інклюзивна (для всіх дітей)	Чи можуть брати участь дівчата та хлопці з різним походженням і здібностями? Чи дозволяє процес брати участь усім дітям без дискримінації? Чи існують обмеження для участі?				
7. З вами добре попрацювали дорослі	Чи надається вам можливість керувати діяльністю та організовувати її? Чи мають дорослі організатори хороші навички та знання для роботи з дітьми?				
8. Участь безпечна (без ризиків)	Чи відчуваєте ви себе в безпеці, коли берете участь? Чи знаєте ви, куди звернутися по допомогу, якщо ви відчуваєтеся в небезпеці під час виконання діяльності згідно програми?				
9. Був зворотній зв'язок і подальші дії (підзвітність)	Чи сприймають співробітники WV або інші дорослі ваші ідеї та думки серйозно? Чи реагує персонал програми на відгуки та ідеї дітей?				

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 3: Поради щодо врахування статі та віку

Гендерна чутливість і гендерні підстави під час організації груп

- Для змішаних груп дітей переконайтеся, що хлопці та дівчата активно беруть участь у заходах.
- Визначте будь-які релігійні чи культурні звичаї, які обмежують участь дівчат або хлопців. Особливо це стосується віку та статі. Вивчіть способи вирішення цих проблем з батьками або опікунами перед початком групової діяльності ПДД.
- Уникайте гендерних стереотипів: переконайтеся, що до дівчат і хлопців ставляться в однаковій мірі та однаково розподіляють відповідальність за прибирання, проведення заходів, обмін ідеями та запитаннями, тощо.
- Будьте чуйними та використовуйте мову, яку можуть зрозуміти всі (деякі дівчата та хлопці – через рівень грамотності в громадах можуть бути не в змозі розмовляти та/або розуміти звичайну мову)
- Проводьте зустрічі в місці, де всім комфортно та зручно. Краще не проводити зустрічі ПДД у місцях з обмеженим доступом для жінок і дітей.
- Будьте уважними до того, як обговорюються теми. У деяких випадках дівчата по-іншому відповідатимуть на запитання про їхні думки чи погляди щодо гендерних відносин, якщо присутні хлопці. Організатор повинен надати простір, щоб погляди дівчат і хлопців були почуті, або розділити групи за статтю, щоб створити безпечне середовище для обміну своїми думками та ідеями.
- Будьте уважними до культурних норм спілкування або до того, «хто кого слухає» в спільнотах. У деяких суспільствах жінки/дівчата відповідають більш відкрито, якщо організатором є жінка. Те ж саме стосується і хлопців. Переконайтеся, що доступні організатори як жінки, так і чоловіки.
- Дрес-код: уважно обміркуйте, у що має бути одягнений організатор, і зверніть увагу на культурні традиції щодо відповідного одягу для дівчат і хлопців.

Поради щодо залучення дітей різного віку

(щоб отримати додаткову інформацію, зверніться до Оперативних рекомендацій щодо ПДД, Розділ 3):

- Якщо є достатня кількість організаторів, розділіть дітей на вікові групи та паралельно проводьте окремі заняття для різних вікових груп.
- Групуйте дітей за віком і залучайте старших дітей (або попередньо перевірених підлітків-волонтерів), щоб вони допомагали кожній групі в заходах, які відповідають їх віку.
- Згрупуйте дітей так, щоб для певних видів діяльності у кожній групі в однакових пропорціях були присутні разом старші та молодші діти.

I. Рекомендації

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 4: щодо поводження з дітьми з важкою поведінкою

Що можна і чого не можна робити для підтримки дітей із важкою поведінкою

Робити	Не робити
Наберіться терпіння	Не стримуйте та не протиставляйтеся дитині, яка перебуває в гніві чи розчаруванні і не кричить на неї
Встановіть зоровий контакт, коли говорите з дітьми про їхню важку поведінку, і використовуйте тихий, заспокійливий тон голосу	Навмисно не провокуйте емоційну реакцію
Надайте можливість дітям просто посміятися та повеселитися	Не змушуйте дитину дотримуватися альтернативної поведінки (наприклад, утримуючи її, доки вона не виконає завдання)
Переконайтеся, що діяльність планується таким чином, щоб кожна дитина мала можливість досягти успіху (наприклад, не грайте в ігри, у яких є лише	Не намагайтеся змусити дитину робити завжди щось нове або вдосконалити наявні навички (деяких дітей втішає можливість добре робити вже знайомі справи)
Переконайтеся, що діяльність відповідає віку та навичкам дитини	Не плануйте заходи, в яких діти не можуть брати участь через їхній вік або рівень навичок
Відзначайте та хваліть успіхи і хорошу поведінку навіть за дрібниці. Наприклад, «Коли ти подякував цій дівчині, ти показав мені, які у тебе гарні манери».	Не використовуйте системи винагород або призи за хорошу поведінку або не відбирайте речі за погану поведінку ¹
Будьте чесними з дітьми щодо їхньої ситуації, висловлюючи співчуття до речей, які ви не можете змінити (наприклад, «Я знаю, мабуть, важко жити з вашою родиною в такому маленькому приміщенні»)	Не обіцяйте те, що ви не можете забезпечити або виконати (наприклад, не обіцяйте дитині кращі умови життя). Не позбавляйте дитину таких основних потреб, як їжа, вода чи сон.
Підтримуйте емоційну зарядженість дитини, щоб вона стримала свої почуття та повернулася до стану спокою (наприклад, допоможіть дитині глибоко дихати, щоб вона могла спокійніше говорити про те, що її турбує)	Не бийте, не штовхайте та не погрожуйте завдати шкоди дитині. Ніколи не «принижуйте» дитину, не зв'язуйте її, не закривайте їй ніс чи рот і не застосовуйте до неї силу, щоб змінити її поведінку чи емоційний стан.
Будьте готові повторювати коригувальні дії. Важка поведінка не змінюється швидко, але її можна зменшити повторними	Не очікуйте, що діти одразу підкоряться або змінять поведінку лише після одного втручання чи розмови
Будьте хорошим прикладом для наслідування (наприклад, якщо ми кричимо на інших дітей, це спонукає їх кричати один на одного)	Не очікуйте, що дитина буде поводитися не так, як дорослі, за якими вона спостерігає
Застосовуйте підходи, які включають дитину з проблемною поведінкою, а не виключають її. Наприклад, техніки «приваблення» на відміну від «блокування»**	Не виключайте дитину з групової діяльності
Допоможіть дітям визначити, що вони відчують (наприклад, «Я бачу, що ти зараз дуже розчарований»)	Не звинувачуйте дитину в її почуттях або поведінці
Запевніть дітей у їхній безпеці, що може потребувати багатьох повторень	Не смійтеся над невпевненістю або страхами дітей
Співчуйте дітям (наприклад, «Я розумію, наскільки це завдання може здатися вам непривабливим»)	Не будьте саркастичними

Робити	Не робити
Будьте грайливі. Діти не дорослі і не завжди реагують на просту розмову. Можливо, їм необхідно вчитися через гру.	Не очікуйте, що дитина зміниться лише через розмову
Продовжуйте цікавитись поведінкою дітей (наприклад, «Мені цікаво, чому ти вважаєш, що не можеш брати участь у цій діяльності?»)	Не інтерпретуйте погану поведінку дитини як небажання спілкуватися чи брати участь у групі
Будьте толерантним і не засуджуйте дитину (наприклад, «Це нормально, коли ти злишся через це»)	Не кажіть дитині, що її почуття неправильні або недоречні, або що вона не повинна відчувати це
Поважайте та заохочуйте дитину, коли вказуєте їй на неналежну поведінку (наприклад, «Я думаю, що ти дуже ласкавий хлопчик, оскільки я бачив, як ти допомагав своїй сестрі сьогодні йти до школи, але кусати іншого учня — неприйнятна поведінка»)	Не смійтеся над поганою поведінкою або почуттями дитини. Ніколи не клейміть дитину як «погану»
Організуйте діяльність для сприяння взаємодії поміж дітьми та між дорослими та дітьми (наприклад, не чекайте, що діти просто розважатимуть себе самі)	Не очікуйте, що діти завжди гратимуться без взаємодії з іншими
Вислуховуйте те, що говорять діти та їхні ідеї, і, якщо можливо, працюйте над тим, щоб включити ці ідеї в програму	Не ігноруйте та не смійтеся над ідеями дитини. Намагайтеся не відволікатися, коли дитина чимось з вами ділиться
Слухайте дітей, коли вони висловлюють вам свої занепокоєння або почуття, в тому числі якщо вони мали поганий досвід	Не змушуйте дитину розповідати, розігрувати, зображувати або малювати свій поганий досвід або «травму»

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 5: Рекомендації щодо залучення дітей з особливими потребами

Вади	Поради та рішення
Спілкування: Мова, слух	Поговоріть з батьками або іншими членами сім'ї дитини про те, якому спілкуванню він чи вона віддають перевагу (брати та сестри можуть розповісти вам багато про їхні уподобання чи досвід спілкування) Дізнайтеся: • як дитина каже «так» і «ні», а також «не знаю». • як вони просять задовольнити основні потреби (наприклад, сходити в туалет) • що потрібно знати або робити, щоб зрозуміти дитину. Або чи вам знадобиться допомога (можливо, від членів родини) Розгляньте можливість створення будь-яких таблиць чи матеріалів більшим шрифтом або використання зображень і символів Будьте терплячі і не намагайтеся контролювати ситуацію. Не позбавляйте дитини можливостей. Нехай вони спробують спілкуватися у свій спосіб і швидкість. Докладайте зусиль, щоб ваша мова була простою та зрозумілою. Під час розмови з батьками, опікунами та дітьми з обмеженими можливостями використовуйте позитивну, а не ненавмисно зневажливу мову. Спілкуючись з дитиною з обмеженими можливостями, дивіться на неї і говоріть безпосередньо з нею. Батьки або опікуни можуть допомагати лише за необхідності. Будьте гнучкими та креативними до різних комунікаційних потреб дітей. Деякі діти можуть використовувати рухи тіла, жести та міміку як основний засіб спілкування. Будьте готові допомогти дітям з обмеженими можливостями, читаючи інструкції до вправ, перегортаючи сторінки або позначаючи відповіді на запитання. Визнайте, що деякі діти потребуватимуть більше допомоги та часу, ніж інші. Не думайте, що якщо дитина не говорить, їй нема чого сказати! Не робіть вигляд, що розумієте дитину. Не соромтеся, коли ви не розумієте, що дитина хоче сказати. Продовжуйте намагатися, поки не вийде правильно.
Візуальні	Дозвольте дитині перебувати в такому положенні, де вона найкраще бачить і чує

	Позначте себе, перш ніж говорити щось для дітей із вадами зору. Наприклад, «Це Марія» або «Мене звати...» Використовуйте великий шрифт, великий, чіткий текст на таблицях або плакатах Прочитайте інструкції Чітко опишіть, що зображено у наочному посібнику чи на плакаті, який використовується під час занять Спробуйте зменшити фоновий шум, щоб дитина не відволікалася на інші звуки Дозвольте дітям помацати наочні посібники, якщо вони їх не бачать
Розумові	Багато з тих самих порад, що наведені вище, стосуються дітей з розумовими вадами Важливо створити інклюзивне середовище – наявність «здорового» колеги чи друга, який допоможе підтримати дітей з розумовими та фізичними вадами, дійсно допоможе цим дітям відчувати себе причетними та отримати необхідну підтримку.
Фізичні	Переконайтеся, що конструкція ПДД є доступною для дітей з обмеженими фізичними можливостями – двері, сходи, ванні кімнати, висота столу та місця для сидіння тощо. Подумайте про те, щоб матеріали для занять були розміщені зручно і легкодоступно Розгляньте безпечні та нейтральні місця розташування ПДД – ті в історії яких не було дискримінації дітей з обмеженими можливостями.

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 6: Реакція на скрутне становище⁴

Ось кілька запропонованих кроків, які слід вжити, якщо дитина відчуває дистрес під час заняття з нею:

- Якщо дитина демонструє ознаки дистресу, організатор повинен м'яко запитати дитину, чи хоче вона залишити заняття, роблячи це не публічно.
- Якщо вони вирішать це зробити, організатор повинен переконатися, що дитина відчуває себе в безпеці (що може передбачати або не передбачати виключення її з середовища), допомагаючи дитині прийти до ладу, використовуючи методи заспокоєння, уважно вислуховуючи проблеми дитини, а потім відповідним чином вирішуючи їх проблеми. Наприклад, якщо дитина засмучена через те, що інша дитина в групі переслідує її, організатор повинен вжити заходів, які відповідають місцевій культурі та контексту, щоб переконатися, що дитина припинила переслідування.
- Однак, якщо справа є більш серйозною і дитина страждає, наприклад, через жорстоке поводження вдома, організатор повинен запевнити дитину, що дорослі, які її підтримують, готові їй допомогти, і вжити відповідних заходів, щоб повідомити про цей випадок і забезпечити безпеку дитини. Організатор має слідувати покроковому плану, розробленому командою перед початком діяльності.

Досвідчений організатор може зробити обговорення корисною можливістю для дитини висловити свої почуття та бути почутою відповідальним дорослим, або навіть просто висловити природні людські емоції. Дітям також може бути комфортно знати, що їхній досвід і перспективи вважаються цінними і що вони мають важливу інформацію, яку організатор поважає та високо цінує. Однак це не слід робити організаторам, які не мають значних навичок і досвіду роботи з дітьми та не знайомі з проблемами захисту дітей.

Реагування на зловживання або інший ризик заподіяння шкоди

Ось кілька рекомендованих кроків, які необхідно вжити, якщо організатор підозрює, що дитина зазнає насильства:

- реагуйте спокійно
- запевніть дитину, що вона має право розповісти про це, але не обіцяйте конфіденційності, оскільки організатор повинен буде сказати іншим
- сприймайте те, що вона говорить, серйозно, навіть якщо це стосується когось, відносно кого ведучий впевнений, що він не завдасть шкоди дитині
- уникайте навідних запитань (наприклад, скажіть: «Тобі зручно розповідати мені, що сталося далі?» Не кажіть: «Він торкався твоєї ноги?» Намагайтеся чітко розуміти, що говорить дитина.
- Повідомте про інцидент відповідній особі в команді ПДД, як узгоджено в покроковому плані.

⁴ ПОСІБНИК WORLD VISION ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА РЕАГУВАННЯ НА ДИСТРЕС В УСІХ ЗАХОДАХ ЗА УЧАСТЮ ДІТЕЙ, 2012

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 7: Профілі дітей із деструктивною поведінкою

1. Ви дитина 14 років. Ви ведете себе змучено або незацікавлено. Ви позіхаєте і малюєте щось на аркуші паперу. Ви ігноруєте заняття і зневажливо реагуєте на організатора. Ви хочете подружитися, але ви сором'язливі, а також маєте проблеми вдома, які вас відволікають.
 2. Ви дитина 10 років. Ви відволікаєте інших дітей голосним жуванням, постукуванням ручкою або грою з чимось, що принесли з собою у ПДД. При цьому ви не хочете створювати проблеми. Ви просто не усвідомлюєте, як ваша поведінка впливає на інших дітей і заняття.
 3. Ви 7-річна дитина, яка шукає уваги інших дітей. Ви намагаєтеся змусити інших дивитися на вас або змушувати їх сміятися, або говорити, коли організатор повертається до них спиною. Ви зухвалий і хочете подобатися.
 4. Ви 10-річна дитина з великою кількістю енергії, і ви не можете контролювати її під час занять у ПДД. Ви завжди охоче берете участь і підіймаєте руку на кожне запитання або говорите позачергово замість інших дітей. Ви не можете залишатися нерухомим і блукаєте по ПДД навіть під час структурованих занять. Ви хочете порадувати організатора, але він/вона, здається, розчарований вами.
- Чому, на вашу думку, дитина так поводиться?
 - Що ви можете зробити, щоб впоратися з ситуацією?

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 8: Профілі дітей у стані дистресу

5. Ви дитина 14 років. Ви реагуєте агресивно або сердито, коли хтось в ПДД просить вас взяти в чомусь участь або зробити щось, щоб допомогти. Ви боретеся зі змінами у своєму житті та втратою батька.
 6. Ви дитина 10 років. Ви хвилюєтеся, що можуть статися погані речі, і вам важко отримувати задоволення від занять в ПДД. Ви нервуєте, налякані та реагуєте на кожний раптовий рух або шум. Вам потрібні запевнення та підтримка, а також відчуття, що все буде безпечно та вийде добре.
 7. Ви 7-річна дитина, яка сидить тихо та ні на що і ні на кого не реагує. Ви виглядаєте замкнутим і сумним. Один із друзів ваших батьків неодноразово торкався до вас так, що вам було незручно, і наказував нікому не розповідати про це. Через це ви відчуваєте настороженість, коли хтось намагається наблизитися до вас або торкнутися, навіть якщо це дружні жести. Ви дуже хочете, щоб хтось знав, але відчуваєте сором і страх. Ви хочете, щоб це припинилося.
 8. Ви 10-річна дитина, якій важко контролювати свої емоції. Ви багато плачете і виглядаєте пригніченим або сумним. Ви боїтеся брати участь у заходах і хвилюєтеся, що зазнаєте невдачі або зробите щось, що змусить вас зникнути.
- Чому, на вашу думку, дитина так поводиться?
 - Що ви можете зробити, щоб впоратися з ситуацією?

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 9: Поради щодо проведення опитувань з дітьми

- Виділіть достатньо часу, щоб познайомити дітей із процесом і пояснити, чому це робиться.
- Переконайтеся, що діти вміють читати та писати на такому рівні, який дозволяє їм зрозуміти та заповнити анкету самостійно.
- Якщо дитина має труднощі з читанням і письмом, їй знадобиться підтримка організатора, щоб прочитати запитання дитині та заповнити його/її відповіді.
- Скажіть дітям, що якщо вони не хочуть відповідати на якесь із запитань, вони можуть залишити відповідне поле незаповненим.
- Підкресліть, що в анкеті йдеться про їхню особисту думку та про те, як вони себе почувають – немає таких речей, як неправильні відповіді.
- Ми рекомендуємо перевірити заповнені анкети, щоб переконатися, що немає великих прогалин, великих частин відсутніх даних або кількох відповідей на одне запитання. У таких ситуаціях ви можете попросити дитину пояснити свій вибір.
- Перед опитуванням вам потрібно буде отримати згоду батьків або опікунів. Це - як етична вимога, так і спосіб повідомити та вирішити будь-які страхи, які можуть мати батьки або опікуни.

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ ІО: Моніторингова анкета для самостійного заповнення дітьми 5-14 років та 15-18.

Лише для особи, яка веде дані:

- a) Місце розташування _____
- b) Анкета. № _____
- c) Ім'я особи, яка веде дані _____
- d) Дата _____

Демографія:

D1. Ім'я дитини: _____

D2. Стать: ☐ Чоловіча ☐ Жіноча

D3. Вік: _____

D4. Національність (виберіть усі, до яких ви вважаєте себе належним):

☐ X ☐ X ☐ Інша (Будь ласка, вкажіть) _____

D5. Ви ходите до школи? ☐ ТАК ☐ НІ

D6. Якщо так, то до якого класу: _____

D7. Ви працюєте? ☐ ТАК ☐ НІ

D8. Якщо так, то ким: _____

D7. Ви відвідуєте заняття _____? ☐ ТАК ☐ НІ

D8. Якщо так, то у яку зміну? _____

D9. Коли ви почали відвідувати заняття _____?

Інструкція: Для дітей 5-8 років це опитування повинен проводити робочий персонал. Діти 9-17 років можуть заповнювати цю анкету самостійно.

Будь-яка інформація, наведена тут, зберігається конфіденційною та використовується лише для інформування про програму. Анонімність і конфіденційність будуть дотримуватись.

Примітка*** Перш ніж почати, переконайтеся, що дитина ще раз зрозуміла, яку дискусію ви будете мати з нею разом, і будьте відкритими. Нагадайте дітям що відповідати на запитання треба спираючись на їхній досвід за останній місяць. Якщо у вас немає жодної відповіді на запитання, залиште його пустим.

1) З наступного списку зазнач свої емоції (ПСП Тема 2)

Як ви почуваетесь сьогодні? Список: Веселий, задоволений, сумний, сердитий, здивований

1 a. _____ 1 b. _____ 1c. _____ 1 d. _____

2) Виберіть дві речі, які ви робите, щоб заспокоїтися, коли засмучені або злі (ПСП Тем 2 і 3)

- ☐ Глибоко дихаю
- ☐ Я плачу
- ☐ Я мовчу
- ☐ Я кричу вголос
- ☐ Я бігаю і викидаю всю енергію
- ☐ Я закриваю очі і розтягую м'язи
- ☐ Я висловлюю свої почуття тому, кому довіряю
- ☐ Я побив людину, яка мене розлютила
- ☐ Я ламаю речі вдома
- ☐ Відповіді немає

Примітка: Заохочуйте їх згадати принаймні 2 речі/засоби, які вони використовують, щоб заспокоїтися або подолати стрес. Якщо немає відповідей, зазначте це.

3) Що ви робите, коли хтось із ваших друзів засмучений, наляканий, злий або хворий? (ПСП Тем 2, 3 і 5)

- ☐ Кажу йому глибоко дихати
- ☐ Гуляємо разом на природі та малюємо
- ☐ Уважно прислухаюся до його почуттів
- ☐ Все перераховане вище
- ☐ Нічого з перерахованого вище
- ☐ Я нічого не роблю
- ☐ Я роблю інші речі: (зазначте які)

Наведені нижче запитання/твердження стосуються ваших загальних відчуттів і поведінки. Для кожного з них вам потрібно буде вказати, скільки ви пережили цього ЗА ОСТАННІЙ МІСЯЦЬ, включаючи сьогоднішній день.

Щоб визначити, наскільки сильно ви пережили кожне почуття чи поведінку, подумайте про себе як про глечик з водою. Чим більше води в глечику, тим частіше ви відчуваєте це почуття чи поведінку:

	 Ніколи	 Рідко	 Найчастіше	 Завжди
4) Мені важко знаходити нових друзів (ПСП Тему 1 і 5)				
4.1 Що найважче в пошуку друзів? _____				
	 Ніколи	 Рідко	 Найчастіше	 Завжди
5) Я ставлюся до інших з повагою (ПСП Тема 5)				
6) У моєму житті є люди, які поважають і цінують мене (ПСП Тема 4)				
6.1 Як ви відчуваєте, що вас цінують? _____				
	 Ніколи	 Рідко	 Найчастіше	 Завжди
7) Я вмію відчувати позитивні емоції				
8) Я можу відчувати себе щасливим/бадьорим				
9) Я можу добре спати				
10) Я можу зосередитися на завданнях або інструкціях				
11) Є члени родини, які будуть поруч зі мною, якщо мені знадобиться допомога або якщо у мене виникнуть запитання. (ПСП Тема 4)				
12) У мене є друг, якому я довіряю і до якого я звертаюся за допомогою або ділюся своїми проблемами. (ПСП Тему 4 і 5)				
13) Я вмію піклуватися про інших (ПСП Тема 5)				

14) Що ви можете зробити, якщо хтось намагається заподіяти вам біль або якщо ви відчуваєте небезпеку від нього? (ПСП Тема 6)

				
	Ніколи	Рідко	Найчастіше	Завжди
15) Я знаю, куди звернутися по допомогу, якщо хтось ставиться до мене так, як я не хочу. (ПСП Тема 6)				
16) У мене є хтось, на кого я рівняюся. Хтось, на кого я хочу бути схожим, коли виросту. (ПСП Тема 7)				

Примітка для інтерв'юера/організатора: наведені нижче запитання слід задавати лише після завершення опитування.

17) Перелічіть 2 ваших улюблених заняття в ПДД

18) Яке ваше найменше улюблене заняття в ПДД?

19) Що б ви змінили в ПДД та його діяльності?

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ ІІ: Співбесіда з опікуном з питань – психосоціального самопочуття⁵

Інструкція

1. Після реєстрації в ПДД або в будь-який інший зручний момент попросіть дозволу поговорити з опікуном протягом 30 хвилин. Опитайте стільки опікунів, скільки зможете, залежно від часу та ресурсів. Слідкуйте за віком дитини/дітей цього опікуна, які відвідують ПДД.

2. Поясніть мету співбесіди (див. інструкцію на наступній сторінці)

3. Почніть із питань. Вони охоплюють п'ять сфер психосоціального самопочуття дитини:

1. **Емоції, думки та почуття:** рівень тривоги, спокою та відчуття безпеки.
2. **Стосунки з опікунами:** позитивна взаємодія між дитиною та опікуном, робота вдома, сімейні зв'язки, позитивний внесок у виконання домашніх обов'язків.
3. **Самооцінка:** підвищене почуття власної гідності, впевненість і самовираження.
4. **Соціальні стосунки:** позитивні соціальні цінності та поведінка з однолітками та дорослими поза сім'єю, взаємна соціальна та громадська підтримка.
5. **Вирішення проблем:** підвищення навичок вирішення проблем, саморегуляція, поведінка зі зменшенням ризику, самостійність відповідно до віку, ініціатива, почуття надії та погляд на майбутнє.

Якщо відповідь описує негативну поведінку чи занепокоєння, запитайте, чи це змінилося нещодавно, і спробуйте зрозуміти, що могло це спричинити. Узагальніть відповіді опікунів у шаблоні. Зберігайте всю інформацію безпечно та конфіденційно.

4. Інформація, зібрана за допомогою цієї анкети, буде проаналізована разом з інформацією з опитувань, спостережень і групових обговорень з опікунами. Це допомагає нам зрозуміти психосоціальне благополуччя дітей і спланувати діяльність ПДД відповідно до реальних потреб.

⁵ Адаптовано з протоколу PLAN International Співбесіда з опікуном з питань психосоціального самопочуття дітей

Мета цього інтерв'ю:

XXXXXXX зараз організовує заходи в цьому громадському центрі, щоб надати дітям і сім'ям можливість пограти, дізнатися нове, познайомитися з новими людьми та поговорити про проблеми, важливі для дітей і батьків.

Ми хотіли б поставити батькам кілька запитань про їхніх дітей, щоб краще зрозуміти, що ми маємо робити в цьому центрі, і переконатися, що діяльність відповідає потребам. Це не перевірка, і все, що ви скажете, буде конфіденційним. Відповіді не будуть «правильними» чи «неправильними». Вони базуються лише на вашій індивідуальній точці зору.

Якщо ви згодні, ми також хотіли б поговорити з вами знову через кілька місяців. Це потрібно для того, щоб побачити, чи щось змінилося, і для подальших дій, щоб переконатися, що тут, у центрі, ми робимо правильні речі.

Ім'я :

Розташування:

Ім'я особи, яка проводить інтерв'ю:

Дата:

Вік і стать дитини (дітей) опікуна:

Національність:

Дані, зібрані для ____ базової (попередньої) АБО ____ остаточної оцінки (повторної)

Самопочуття Показник	Питання	Попередня	Повторна
1	Емоції, думки та почуття А- Як би ви описали загальний настрій вашої дитини? В- Чи демонструє ваша дитина будь-яку поведінку, яка вас турбує або викликає занепокоєння? С- Коли або де ваша дитина відчуває себе в безпеці? D- Коли або де ваша дитина не відчувається в безпеці? Е- Що робить ваша дитина, коли вона відчувається погано/нещасливо? F- Що не любить робити ваша дитина? Як ви можете сказати їй зробити це?		
2	Відносини з опікунами А- Як би ви описали свою дитину у спілкуванні з вами як опікуном? В- У яких ситуаціях дитина просить вашої допомоги? С- Як ваша дитина допомагає вдома?		

3	Самооцінка А- Які дії/ігри/розваги змушують вашу дитину пишатися собою? В- Чи зручно вашій дитині висловлюватись перед іншими? С- Яку роль він або вона виконує в групі? Чи змінилося це останнім часом? Д- Ваша дитина іноді бере на себе лідерство в заняттях? Е- Чи знає ваша дитина, на що вона здатна (чи знає вона власні сили)?		
4	Соціальні відносини А- Як ваша дитина відчуває своє перебування в цій спільноті? В- Чи є у нього чи неї тут друзі? С- Що вони роблять і де проводять час? Д- Хто ще важливий для вашої дитини в громаді? У кого він/вона просить допомоги? Е- Які його/її стосунки з учителем у школі? Ф- Які у нього/неї стосунки з однокласниками? Г- Яку підтримку ваша дитина отримує від оточуючих людей?		

5	Вирішення проблем і позитивний світогляд А- Як ваша дитина вирішує будь-яку проблему, з якою вона стикається наодинці? В- Як ваша дитина вирішує проблеми разом з друзями чи іншими дітьми? С- Чи може ваша дитина самостійно виконувати завдання, які від нього/неї очікуються? (наприклад, одягнутися, піти в магазин, зробити домашнє завдання тощо) Д- Ваша дитина іноді бере на себе ініціативу у виконанні завдань? Е- Чи потребує ваша дитина додаткової підтримки чи нагляду під час ігрових занять? Ф- Чи висловлює ваша дитина свої майбутні надії, цілі чи амбіції?		
Тільки для повторної оцінки	А - Чи помітили ви різницю в настрої та поведінці вашої дитини відтоді, як він/вона почала відвідувати заходи у громадському центрі? Якщо так, то які вони? Які, на вашу думку, причини цього? В – Що зараз робить ваша дитина, чого вона не робила до відкриття ПДД?		

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 12: Інструментарій спостереження психосоціального самопочуття⁶

Інструкція

Подумайте про те, що ви спостерігали серед дітей (5-17 років) у громадському центрі / дружньому для дітей просторі за останній тиждень.

Розташуйте кожне запитання по кількості відповідей:

- 1 = Зовсім ні
- 2 = Рідко
- 3 = Іноді
- 4 = Часто
- 5 = Завжди

Це не тестування. Інформація призначена для моніторингу якості послуг у Дружньому для дітей просторі, персонал якого регулярно перевірятиме цю інформацію. Кожне запитання пов'язане з конкретними індикаторами психосоціального самопочуття, а саме:

Діти показують...

1. покращену грайливість і експресію
2. поліпшення якості їхніх стосунків з опікунами
3. покращення почуття власної гідності та впевненості
4. більше почуття приналежності до свого соціального середовища та покращення стосунків з однолітками
5. отримання нових навичок і знань, у тому числі навичок вирішення проблем

Передбачається, що кількісну інформацію можна збирати щотижня, а якісні дані можна фіксувати більш детально кожного місяця. Ці показники, у свою чергу, пов'язані з ключовими цілями Дружніх для дітей просторів – створити безпечне місце, де діти можуть **грати, навчатися, спілкуватися та виражати себе**.

⁶ Адаптовано з Інструментарію спостереження психосоціального самопочуття PLAN International

Ім'я спостерігача:		Розташування:		Дата:	
Вікова група дугей:		Загальна кількість дітей:		Хлопці:	
Дівчата:					
Інд.	Питання	Оцінювання			
		Тиждень 1	Тиждень 2	Тиждень 3	Тиждень 4
1, 4	Оцінить загальний настрій дітей у ПДД	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
1, 4	Діти проявляють ініціативу грати разом.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
2, 3	Здатність дітей виражати себе перед іншими.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
2, 3	Діти виявляють гордість за себе та/або за те, чого вони досягли в центрі.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
2, 3	Як діти, так і дорослі прислухаються до інших і поважають думку один одного.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
3, 5	Діти спілкуються між собою (як словесно, так і фізично) доброзичливо і позитивно.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
3, 5	Діти вміють вирішувати суперечки між собою	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
3, 5	Діти підтримують один одного (діляться, заспокоюють, залучають один одного до ігор тощо).	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
4	Діти висловлюють позитивні почуття щодо громадського центру та його ролі в громаді.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
4	Діти беруть активну участь у заходах.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
1, 5	Діти здобули нові навички, зокрема навички щодо самостійності, здоров'я тощо.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
1, 5	Діти вирішили свої проблеми в ПДД.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5

Інд.	Питання	Спостереження і міркування			
		1-й місяць	2-й місяць	3-й місяць	4-й місяць
1, 4	Який загальний настрій дітей у ПДД?				
1, 4	Чи проявляють діти ініціативу, щоб грати?				
2, 3	Як діти виражають/подають себе перед іншими?				
2, 3	Чи виявляють діти гордість за себе та/або за те, чого вони досягли в центрі? Як?				
2, 3	Чи діти і дорослі прислухаються до інших і поважають думку один одного?				
3, 5	Як діти спілкуються між собою (словесно і фізично)?				
3, 5	Як діти вирішують суперечки між собою?				

3, 5	Як діти підтримують один одного (діляться, заспокоюють, залучають один одного до ігор тощо)?				
4	Що діти висловлюють вам щодо громадського центру та його ролі в громаді?				
4	Чи беруть діти активну участь у заходах?				
1, 5	Чи здобули діти нові навички, зокрема навички щодо самостійності, здоров'я тощо? Що ви можете сказати про це?				
1,5	Як діти вирішують проблеми, якщо вони стривожені/засмучені чи конфліктують між собою?				
	Чи не зазначено ще щось, що має значення для психосоціального самопочуття дітей?				

Заняття І2.І Група І: Спостереження психосоціального – самопочуття дітей

Коротке ознайомлення з інструментарієм для учасників

Спостереження психосоціального самопочуття – це простий інструмент дослідження, який визначає конкретні навички, знання та поведінку, пов'язані з психосоціальним самопочуттям і стійкістю дітей у ПДД.

Опитування проводиться перед початком діяльності ПДД. Потім в середині графіку роботи ПДД слід повторити опитування з тими ж дітьми та знову застосувати цей інструментарій наприкінці навчання.

Опитування проводить організатор для дітей віком від 6 до 8 років або для дітей, які потребують особливої допомоги. Для дітей віком 9 – 17 років цей інструментарій можна використовувати самостійно (переконайтеся, що діти підготовлені і можуть зрозуміти запитання та написати свої відповіді). Існує два варіанти опитування для дітей молодшого та старшого віку. Використовуйте питання для вікової групи 17-19 лише в середині або наприкінці навчання у ПДД.

Організатори можуть проводити інтерв'ю з дітьми та заповнювати анкети, використовуючи паперові форми, або, якщо можливо, це можна робити на планшетах, що зробить процес швидшим і легшим для адміністрування та аналізу.

Для аналізу даних можна застосовувати різні підходи, включаючи аналіз даних Excel (див. приклад, що додається). Незалежно від того, який підхід до аналізу даних вибрано, переконайтеся, що зроблені висновки по результатам аналізу для підтримки постійного вдосконалення роботи ПДД.

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 10: Використовуйте наведену тут анкету в Роздатковому матеріалі 10

ПІДГОТОВКА: Ваше завдання полягає в тому, щоб діяти як діти та спробувати зробити «проміжну перевірку» за допомогою інструменту опитування для самооцінки.

Переконайтеся, що у кожного з вас є копія анкети самооцінки для дітей. Вирішіть, чи хочете ви бути хлопцем чи дівчиною, якого віку тощо... Ви можете мати на увазі конкретну дитину, яку ви знаєте у своїй сім'ї чи громаді. На основі свого вибору заповніть демографічну частину анкети, потім перейдіть до основної частини, відповідаючи на всі запитання.

СПОСТЕРЕЖЕННЯ: Під час практики моделювання самооцінки занотуйте, наскільки корисним визнано інструмент для вивчення психологічного самопочуття дітей.

МІРКУВАННЯ: Після того як ви закінчите заповнювати анкету, підготуйте свою презентацію для групи. Зберіть ідеї та поради щодо того, як найкраще використовувати такий інструмент дослідження психосоціального самопочуття дітей із ПДД.

Підготувати коротку презентацію для інших груп з описом інструменту; **як збираються дані; для чого можна використовувати дані, а також ваші роздуми/запитання щодо використання цього інструменту.**

ПРИМІТКА: Перегляньте поради організаторам, які слід враховувати під час проведення цього опитування з дітьми (Роздатковий матеріал 9)

ДОДАТКОВО - ЗАПИС: На підготовленій вибірковій електронній таблиці Excel, щоб показати, як можна узагальнити відповіді для аналізу. Бажано використовувати заздалегідь підготовлені графіки аналізу, щоб продемонструвати, як учасники можуть узагальнювати та аналізувати отриману інформацію.

Заняття 12.1 Група 2: Інструкції щодо анкетування опікунів

Коротке ознайомлення з інструментарієм для учасників

Батьки та опікуни також можуть надати важливу інформацію про те, як діяльність ПДД впливає на психосоціальне благополуччя їхніх дітей. Інструмент співбесіди з опікуном може надати організатору корисну інформацію про дитину на початку проекту. Потім його проводять наприкінці навчання у ПДД, щоб дослідити зміни в психосоціальному самопочутті дитини з точки зору опікунів. Якщо дозволяють час та ресурси, було б дуже бажано також зустрітися з опікунами для проміжної співбесіди. Це корисно для того, щоб побачити, як ситуація змінюється з точки зору опікуна, а також для подальшого спостереження, щоб відстежувати прогрес дітей і переконаватися, що ми в ПДД робимо правильні речі. Проведення цих співбесід з опікунами передусім є важливим кроком, зокрема для заохочення опікунів до активної участі та внеску в підтримку психосоціального самопочуття їхніх дітей.

Після реєстрації в ПДД або в будь-який інший зручний момент попросіть дозволу поговорити з опікуном протягом 30 хвилин. Опитайте стільки опікунів, скільки зможете, залежно від часу та ресурсів. Якщо ви вирішите проводити співбесіди в будь-який інший час, а не після реєстрації, можна також розглянути альтернативу і зробити вибірку, щоб обрати опікунів для співбесід.

Приклад вибірки: Спробуйте співпрацювати принаймні з 30% опікунів. Виберіть опікунів випадковим чином, використовуючи список дітей ПДД, – базу даних дітей ПДД. Вибірка з бази даних дітей ПДД = Загальна кількість дітей у ПДД/ 30% (наприклад, якщо ПДД відвідує 60 дітей, вибірка = $60/30\% = 3$. Таким чином, буде обрано опікуна кожної 3-ї дитини)

Використовуйте рекомендований інструмент для співбесіди з опікуном. Він містить вказівки щодо підходів до опікуна. Подібно до опитувань дітей, інтерв'ю з опікунами можна проводити за допомогою паперових форм або планшетів. Переконайтеся, що дані, зібрані під час інтерв'ю, проаналізовано та обдумано. Використовуйте отримані дані для коригування роботи з дітьми в ПДД.

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 11: Використовуйте наведену в Роздатковому матеріалі 11 анкету

ПІДГОТОВКА: Розділіть учасників на дві групи, попросивши усіх розподілитись по порядку від 1 до 2. «1» будуть «опікунами», а «2» — «організаторами», які опитують опікунів.

Переконайтеся, що кожна особа має копію опитування опікуна, і виділіть близько 5 хвилин, щоб переглянути інструкції та зміст. Ті, хто виконує роль «організаторів», повинні підготуватися до проведення інтерв'ю з «опікунами».

СПОСТЕРЕЖЕННЯ: оскільки пари будуть проводити процес співбесіди, пам'ятайте, що після співбесіди ви поділитесь своїм досвідом з усією групою.

МІРКУВАННЯ: Після того, як ви завершите опитування, обговоріть свій досвід у групі та підготуйте свою презентацію. Підготуйте коротку презентацію для інших груп з описом інструменту; як збираються дані; для чого можна використовувати дані, а також ваші роздуми/запитання щодо використання цього інструменту.

Заняття 12.1 Група 3: Інструкції з Інструментарію спостереження

Коротке ознайомлення з інструментарієм для учасників

Для моніторингу поведінки та ставлення дітей у групі організатори також можуть проводити структуроване спостереження щотижня або щомісяця. Запропонований інструмент, призначений для спостереження за роботою з дітьми від 5 до 17 років.

Завдяки цьому процесу організатори заохочуються виділяти час, щоб подумати та поміркувати про те, що вони спостерігали серед дітей у ПДД за останній тиждень/місяць. Інструмент спостереження фіксує як кількісну, так і якісну інформацію. Організатори також можуть використовувати цю інформацію для організації регулярних зустрічей для обговорення серед персоналу ПДД, щоб поділитися своїми спостереженнями та розглянути нові проблеми та тенденції. Узагальнення результатів регулярного спостереження на етапі оцінки програми дозволить доповнити дані для тріангуляції та побачити прогресування самопочуття ПСП дітей в ПДД.

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ 13: Використовуйте наведені в Роздатковому матеріалі 13 анкети

ПІДГОТОВКА: Переконайтеся, що кожен отримав копію Інструменту спостереження. Приділіть принаймні 5 хвилин, щоб ознайомитися з ним. Ваше завдання — за допомогою цього інструменту оцінити психосоціальне самопочуття учасників навчань за останні 2 дні. Згадайте вправи та групову роботу, виконану протягом цих двох днів, взаємодію учасників один з одним і загальну динаміку групи, і скористайтеся інструментом, щоб узагальнити свої спостереження.

МІРКУВАННЯ: Витратьте 10 хвилин на роботу з інструментом. Ви можете робити це в парах. Коли ви закінчите, об'єднайтеся групою.

Підготуйте коротку презентацію для інших груп з описом інструменту; як збираються дані; для чого можна використовувати дані, а також ваші роздуми/запитання щодо використання цього інструменту.

ЗАПИС: Ви можете розглянути можливість використання результатів цієї вправи як форми оцінювання 2-денного навчання, оскільки вони можуть узагальнити загальні спостереження, зауваження та рекомендації учасників.

Додаток 2: Форма оцінки навчання – Організація створення дружніх до дітей просторів

1. Оцініть наступні пункти:

ПУНКТИ	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Навчання в цілому				
Зміст				
Використані методи/навчальні процеси та організація				
Взаємодія між інструктором(ами) та слухачами				

2. Що вам найбільше сподобалося в цьому навчанні?

3. Що не так добре в цьому навчанні? Що можна змінити в плані навчання ПДД?

Які найкорисніші речі ви дізналися під час цього навчання?

Що ви будете робити по-іншому в результаті того, чому ви навчилися?

Наскільки впевнено ви відчуваєте себе після навчання з організації діяльності ПДД?

Зовсім не впевнено

Дуже впевнено

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

7. Які у вас є запитання чи пропозиції до організаторів навчання?

ПРОЕКТ

1. This translation was not created by the Red Cross Red Crescent (RCRC) Movement MHPSS Hub. The MHPSS Hub is not responsible for the content or accuracy of this translation.
2. This publication was translated with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of the Red Cross Red Crescent (RCRC) Movement MHPSS Hub and do not necessarily reflect the views of the European Union.
1. Цей переклад не було створено Міжнародним центром ПЗПСП руху Червоного Хреста та Червоного Півмісяця (ЧХЧП). Центр ПЗПСП не несе відповідальності за зміст або точність цього перекладу.
2. Ця публікація була перекладена за фінансової підтримки Європейського Союзу. Зміст перекладу є виключною відповідальністю Центру ПЗПСП руху Червоного Хреста та Червоного Півмісяця (ЧХЧП) і не обов'язково відображає погляди Європейського Союзу.